

UUSI JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMA

1.1.2022-31.12.2026

LYHYTKARVAINEN UNKARINVIZSLA

57

Hyväksytty rotujärjestön yleiskokouksessa 8.8.2021

SKL:n jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt 21.9.2021

Tämä jalostuksen tavoiteohjelma on laaja tietopaketti käsittelemästään rodusta kaikkien rodun harrastajien ja rodusta kiinnostuneiden käyttöön. Tavoiteohjelma on laadittu Suomen Kennelliitto r.y:n jalostustieteellisen toimikunnan mallirungon ja siihen liittyvien ohjeiden pohjalta. Jalostuksen tavoiteohjelma on käsitelty Saksanseisojakerhon ry:n vuosikokouksessa 2021, mistä on hyvissä ajoin tiedotettu rotujärjestön jäseniä jäsenjulkaisu Saksanseisoja-lehden 2/2021 numerossa sekä rotujärjestön internet-sivuilla. Tämän jälkeen jalostuksen tavoiteohjelma on ollut rotujärjestön internet-sivuilla: www.saksanseisojakerho.fi kaikkien rodusta kiinnostuneiden tutustuttavana ja kommentoitavana hyvissä ajoin ennen vuosikokousta 2021. Tavoiteohjelma on käyty läpi vuosikokouksen roturyhmäkokouksessa ja Saksanseisojakerho r.y:n vuosikokouksessa 2021 ja hyväksytty jäsenistöltä tulleen palautteen mukaisesti muokattuna.

Suomen Kennelliitto r.y:n jalostustieteellisen toimikunnan hyväksymisen jälkeen tämä jalostuksen tavoiteohjelma on voimassa PEVISA-kauden, minkä jälkeen tavoiteohjelma jälleen päivitetään.

Jalostuksen tavoiteohjelma on luettavissa ja tulostettavissa Saksanseisojakerho r.y:n internetsivuilta (www.saksanseisojakerho.fi => muut mannermaiset kanakoirat => karkeakarvainen unkarinvizsla) ja saatavissa myös tavoiteohjelman kokoajilta pyydettäessä.

Koonnut ja saadun palautteen mukaisesti muokannut: Mikko Savioja

Sisällys

1. YHTEENVETO	4
2. RODUN TAUSTA	4
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA.....	5
4. RODUN NYKYTILANNE	6
4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja	6
4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet	12
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta	12
4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa	12
4.2.3 Käyttö- ja koeominaisuudet	13
4.2.4 Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen	19
4.2.5 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohtista sekä niiden korjaamisesta	19
4.3. Terveys ja lisääntyminen	19
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet.....	19
4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet.....	22
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt.....	24
4.3.4 Lisääntyminen.....	25
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet	25
4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä	25
4.4. Ulkomuoto	26
5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA	30
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	31
6.1. Jalostuksen tavoitteet.....	31
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille	32
6.3 Rotujärjestön toimenpiteet	32
6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin	32
6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta	35
7. LÄHTEET	37
8. LIITTEET	38

1. YHTEENVETO

Lyhytkarvainen unkarinvizsla on kotoisin Keski-Unkarin maatalousalueelta, pustalta. Siellä on runsaasti laituria, ja metsästysmaat ovat vaihtelevia. Unkarissa vizsloilla metsästetään sorsia, hanhia, peltopyitä ja suuria Unkarin jäniksiä. Rotua käytetään Suomessa seisovana lintukoirona kanalintujen metsästyksessä sekä noutavana koirana sorsastuksessa. Yksilöiden määrä on selvästi kasvussa, mikä on näkynyt mm. kasvavana koekäyntimäärinä.

Lyhytkarvainen vizsla on lempeä, ystävällinen ja tarmokas metsästyskoira. Ne ovat uskollisia ja toimeliaita. Vizsla ei ole esimerkiksi englantilaisiin kanakoiriin verrattuna kovin nopea, mutta kylläkin sinnikäs, voimakas ja tyylikäs seisija. Suomessa vizslojen käyttöominaisuuksia testataan kanakoirien erikoiskokeissa (KAER). Tavoitteena on, että jalostukseen käytettävät koirat testataan KAER-kokeessa ainakin nuortenluokassa, tai todetaan käyttöominaisuudet luotettavasti rotujärjestön ohjeiden mukaan, jolloin pystytään näkemään perinnöllisiä taipumuksia. Taipumusten testausta sekä koirien tuontia rodun kotimaasta vaikeuttaa Suomessa voimassa oleva typistettyjen koirien osallistumiskielto näyttelyihin ja kokeisiin. Unkarissa pennut pääsääntöisesti typistetään ja pennun valitseminen ennen typistysikää on käytännössä mahdotonta. Yhä useampi koira pitäisi myös pyrkiä myymään metsästäjille.

Ensimmäinen unkarinvizsla rekisteröitiin Suomeen vuonna 1971. Viime vuosina pentueita on rekisteröity 3-5 kpl vuosittain. Rodun kanta on Suomessa vielä kohtuullisen pieni, minkä vuoksi ulkomaisten jalostusurosten käyttöä tulee suosia.

Rodun lonkkakuvaustuloksiin tulee kiinnittää huomiota jalostusvalintoja tehtäessä ja näin pyrkiä ohjaamaan rodun kehitystä haluttuun suuntaan. Jalostukseen tulisi käyttää mahdollisuuksien mukaan tervelonkkaisia koiria. Koiraa, jonka lonkkakuvaustulos on D tai huonompi, ei voida käyttää jalostukseen.

Kasvattajien tulee huomioida jälkeläisnäyttö, ennen kuin koiria käytetään jalostukseen uudemman kerran. Rodun suosion kasvaessa kasvattajat ja harrastajat ovat selvästi pyrkineet jalostuksessa ja harrastustoiminnassa tavoitteellisempaan suuntaan, minkä lisäksi yhteistyö ulkomaalaisten kasvattajien kanssa on ollut tiivistä.

Tulevaisuudessa jalostuksen tulee suuntautua entistä enemmän ulkomaisten urosten ja tuontikoirien käyttöön, jotta geenipohja pysyisi mahdollisimman laajana. Koska kyseessä on kannaltaan pieni rotu, yhden koiran jalostuskäyttö on rajattu 21 pentuun eli noin kolmeen pentueeseen. Rajan ylittävä pentue rekisteröidään kuitenkin kokonaisuudessaan.

Jalostusrekisteri ja jalostukseen käytettävien koirien laatuvaatimukset

Jalostusrekisteriin hyväksymisen ehtona on vähintään AVO 2 -palkinto KAER-kokeessa nartuilla, AVO 1 -palkinto uroksilla sekä laatuarvostelupalkinto koiranäyttelystä, vähintään 1 x EH tai kahdelta tuomarilta 2 x H avoimesta- tai käyttöluokasta, kuitenkin niin, ettei palkintosijan aleneminen johdu koiran luonteesta. Lisäksi koiran tulee täyttää rotukohtaiset PEVISA määräykset ja terveystakuun vaatimukset. Jalostuskoirien käyttöominaisuudet tulisi testata KAER-kokeessa. Jalostuskoiran käytössä tulee huomioida kokonaisuus, niin että koiran rakenteellistoiminnallinen kokonaisuus tukee käyttötarkoitusta eli metsästystä

2. RODUN TAUSTA

Lyhytkarvaisen unkarinvizslan sanotaan polveutuvan unkarilaisten valloittajien mukanaan tuomista koirista, joita kutsuttiin myös turkkilaisiksi keltaisiksi koiriksi. Sana "vizsla" viittaa 1350-luvun dokumenttien mukaan pieneen unkarilaiseen kylään, jossa arvellaan eläneen rodun kaltaisia koiria. (G.Bordi, Unkari)

Lyhytkarvaista vizslaa läheisesti muistuttavia koiria kutsuttiin aikoinaan, arvellaan tämän alkaneen n. 1000 v. sitten, "keltaiseksi turkkilaiseksi metsästyskoiraksi" (*'Yellow Turkish Hunting Dog'*).

Nykykäsitteen mukaan rotu ei kuitenkaan ole todennäköisesti 150 vuotta vanhempi, ja se on pointerin,

saksanseisojan, kopon ja württembergin risteytyksen tulos. Vizslasta tuli nopeasti suosittu, mutta rotu lähes hävisi maailmansotien aikana. 1924 Unkarissa perustettiin vizslalle ensimmäinen rotukerho.

1930-luvulla ”kultainen vizsla” hyväksyttiin ja tunnustettiin roduksi. Vizsla oli jo aiemmin selvinnyt mm. ensimmäisestä maailmansodasta, mutta toisen maailmansodan jälkeen rotu miltei hävisi. Rotua elvytettäessä lyhytkarvaiseen unkarinvizslaan arvellaan risteytetyn italianajokoiraa. Vizslasta monipuolisena metsästyskoirana haluttiin myös säänkestävämpi muunnos, josta tavoitteesta toiseksi variaatioksi rotuun tuli myös karkeakarvainen muunnos.

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Lyhytkarvainen saksanseisoja kuuluu mannermaisten seisojarotujen yhteisen rotujärjestön, Saksanseisojakerho ry:n alaisuuteen. Saksanseisojakerho on perustettu vuonna 1943, jolloin yhdistyksen jäseniksi ilmoittautui 27 saksanseisojien harrastajaa.

Tällä hetkellä Suomen Kennelliittoon kuuluvassa rotujärjestössä on noin 2600 jäsentä, mihin tasoon se on viimeisten vuosien aikana vakiintunut. Aluksi rotujärjestön edustamat koirat olivat vain lyhyt- ja karkeakarvaisia saksanseisoja, mutta nyt valikoimaan kuuluu jo 27 erilaista mannermaista seisojarotua tai rotumuunnosta, joihin rekisteröidään vuosittain keskimäärin 750 uutta pentua.

Saksanseisojakerhon tarkoitus on ylläpitää ja kehittää mannermaisia seisovia lintukoiria metsästyksen monitoimikoirina sekä edistää kanakoiraharrastusta Suomessa. Tähän kerho pyrkii järjestämällä roduilleen näyttelyitä, katselmuksia sekä kanakoirien erikoiskokeita (KAER) ja kilpailuja, julkaisemalla opaskirjoja ja neljästi vuodessa ilmestyvää Saksanseisoja-lehteä sekä näyttely- ja koetulokset sisältävää vuosikirjaa. Kerho myös vaalii ja ohjaa edustamiensa rotujen rodunjalostusta sekä pyrkii kaikin keinoin torjumaan koirien terveydentilaa mahdollisesti horjuttavia perinnöllisiä vikoja ja muita eläinsairauksia sekä tiedottamaan niistä jäsenilleen.

Saksanseisojakerhon hallituksessa on 7 jäsentä ja sihteeri. Lisäksi kerhon toimintaa ohjaavat toimikunnat: jalostustoimikunta, ulkomuototoimikunta, koetoimikunta ja tietojenkäsittelytoimikunta. Kerhon toimihenkilöihin kuuluvat myös päätoimittaja, jäsensihteeri, myyntisihteeri, vuosikirjan päätoimittaja ja kotisivujen vastuuhenkilö.

Saksanseisojakerhon jalostustoimikunnassa on 10 jäsentä. Jalostusneuvot valitsee Saksanseisojakerhon vuosikokous. Lyhytkarvaisen saksanseisojan jalostusneuvonnasta vastaa 3 henkilöä ja karkeakarvaisen saksanseisojan jalostusneuvonnasta 3 henkilöä. Bretonien jalostusneuvonnasta vastaa 2 henkilöä, pieni- ja isomünsterinseisojien sekä pitkäkarvaisen saksanseisojan jalostusneuvonnasta vastaa 1 henkilö ja muiden rotujen jalostusneuvonnasta vastaa 1 henkilö. Muiden rotujärjestön alaisuuteen kuuluvien rotujen (22 eri rotua) pentuvälityksestä ja rotutietouden jakamisesta vastaa yhdistyksen vuosikokouksen valitsevat 8 rotuyhteyshenkilöä.

Saksanseisojakerhon jalostustoimikunta määrittelee jalostuksen tavoitteet ja seuraa rotujemme tilaa. Toimikunta ohjaa jalostuksen suunnittelua antamalla lausuntoja ja suosituksia jalostusyhdistelmistä sekä hoitaa pentuvälitystä. Toimikunta pitää yllä jalostusrekisteriä jalostukseen sopiviksi katsotuista koirista. Jalostustoimikunta on mukana järjestelemässä jokavuotista nuorten koirien ikäluokkakatselmusta Junkkaria, vuosikokouksen tai erikoisnäyttelyn yhteydessä järjestettäviä jalostusaiheisia luentopäiviä sekä vastaa jalostuskatselmuksen järjestelystä.

Vuonna 2008 perustettiin Suomeen rotua harrastava yhdistys Suomen Unkarinvizslat ry. Yhdistyksen jäsenmäärä on tällä hetkellä n. 150 henkilöä.

4. RODUN NYKYTILANNE

4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja

Ensimmäinen lyhytkarvainen unkarinvizsla, Pertti Keräsen omistama MATAI JULI, rekisteröitiin Suomeen 1.1.1971 ja Samalle koiralle syntyi ensimmäinen pentue syntyä 1972 ja siinä oli 5 pentua. Suomen kantaan ovat vaikuttaneet pääsääntöisesti unkarilaisista linjoista olevat koirat. Kennel Aronlähde aloitti kasvatustyötä 1985, jolloin ensimmäinen pentue kenneliin syntyi ja sittemmin pentuja tullut yhteensä 100 kpl Rodun kannan varsinainen kasvu on lähtenyt käyntiin Suomessa vuoden 1995 paikkeilla, jolloin Canine kennel oli, Kennel Heinäaron kanssa nostamassa kasvanutta kenneltoimintaa vizslojen parissa ja Canine kenneliin syntyi yhteensä 152 koiraa ja Heinäaroon 16 pentua, mistä lähtien pentueita on rekisteröity n. 1-5 vuodessa. Kasvattajien lisäksi on yksittäisille harrastajille syntynyt pentueita edellisten lisäksi sekä edelleen jatkuvaa tuontia uusien sekä monipuolisten linjojen ja koirien saamiseksi rotuun.

Taulukko 1. Vuositolasto ja rekisteröinnit

Vuositolasto - rekisteröinnit											
	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Pennut (kotimaiset)	29	32	25	15	34	15	29	32	30	17	17
Tuonnit	10	12	4	13	6	8	8	4	7	4	6
Rekisteröinnit yht.	39	44	29	28	40	23	37	36	37	21	23
Pentueet	4	4	4	2	5	2	4	5	4	3	3
Pentuekoko	7,2	8,0	6,2	7,5	6,8	7,5	7,2	6,4	7,5	5,7	5,7
Kasvattajat	4	4	4	2	5	2	4	5	4	2	3
jalostukseen käytetyt eri urokset											
kaikki	4	4	4	2	5	2	4	5	4	2	3
kotimaiset	1	2	2	1	3	1	1	3	3	1	1
tuonnit	3	2	1		1	1	1	2	1		1
ulkomaiset	0	0	1	1	1	0	2	0	0	1	1
keskimääräinen jalostuskäytön ikä	5v 3kk	4v 5kk	7v10kk	3v 7kk	4v 3kk	3v 2kk	5v 11kk	3v 2kk	6v	5v 9kk	6v 11kk
jalostukseen käytetyt eri nartut											
kaikki	4	4	4	2	5	2	4	5	4	3	3
kotimaiset	4	2	3		3	1	2	3	2	1	1
tuonnit		2	1	2	2	1	2	2	2	2	2
keskimääräinen jalostuskäytön ikä	4v 11kk	4v 8kk	5v 3kk	3v 6kk	4v 6kk	3v 3kk	5v 2kk	4v 11kk	4v	3v 8kk	2v 9kk

Isoisät	7	8	6	4	10	4	7	9	7	5	6
Isoäidit	7	7	6	4	9	4	8	9	8	5	6
Sukusiitosprosentti	0,55%	0,94%	8,70%	0,12%	1,04%	0,00%	0,20%	1,86%	0,76%	2,36%	0,00%

Tehollinen populaatio, koirien jalostuskäyttö ja geneettinen rakenne sekä sukusiitos

Eläinpopulaation eli kannan geneettistä rakennetta voidaan kuvata tehollisen populaatiokoon käsitteellä. Tehollinen populaatiokoko on sitä pienempi, mitä pienempää osaa rodun kannasta käytetään jalostukseen. Mitä pienempi tehollinen populaatiokoko, sitä nopeammin kannan geneettinen pohja pienenee ja sisäsiittoisuuden mukanaan tuomat riskit kasvavat. Tehollinen populaatio määrittää jalostuspohjan laajuuden ja sitä kautta sukusiitoskertoimen kasvunopeuden ja alleelihävikin populaatiossa. Siitoskoirien sukupuolijakauma vaikuttaa tähän lukuun, jonka minimissään tulisi olla noin 200 jalostuskoiraa. Taulukossa 2 on teoreettinen laskelma siitä, miten tehollinen populaatiokoko (N_e) muuttuu jalostuspäätösten kautta. Jos esim. käytetään ainoastaan 5 urosta, ei auta vaikka narttuja olisi 100, tehollinen populaatiokoko on silti vain 19.

Tehollisen populaatiokoon vaihtelua. Laskettu kaavalla $4 \cdot N_m \cdot N_f / (N_m + N_f)$, jossa N_m on jalostusurosten ja N_f jalostusnarttujen lukumäärä (kaava olettaa koirille tasaiset jälkeläismäärät).

Lukumäärät: Nartut ☒						
Urokset ☒	5	10	20	50	80	100
1	3,3	3,6	3,8	3,9	4	4
2	5,7	6,7	7,3	7,7	8	8
5	10,0	13,3	16	18,2	19	19
10	13,3	20,0	26,7	33,3	36	36
20	16	27	40	57	64	67
50	18	33	57	100	123	133
100	19	36	67	133	178	200

Tehollisen koon ollessa alle 50 populaatio on erittäin haavoittuvassa tilassa. Jalostukseen käytettyjen koirien pieni määrä tarkoittaa, että lk. unkarinvizslan tehollinen populaatio on vain 12,86. Tehollinen populaatio on laskettu kaavalla $4 \cdot N_m \cdot N_f / (N_m + N_f)$, jossa N_m on jalostusurosten ja N_f jalostusnarttujen lukumäärä ja aikavälinä on yksi sukupolvi, eli 4 vuotta (kaava olettaa koirille tasaiset jälkeläismäärät). Kaava kuvaa kuitenkin ideaalipopulaatiota, eikä siten ole suoraan sovellettavissa määrällisesti pienelle rodulle. Lisäksi kaava antaa yliarvioita, koska kaava ei ota huomioon mahdollista sukusiitosta. Pienessä ns. avoimessa populaatiossa, jossa uutta geenimateriaalia on tuontikoirien ja ulkomaisten jalostusurosten käytön kautta mahdollista saada koko ajan lisää, kuten lk. unkarinvizslan kanta Suomessa, ei tehollisen populaatiokoon laskeminen ole mielekäästä. Kanta voidaan kuitenkin kuvailla muilla tavoin, kuten esimerkiksi millainen on jalostukseen käytettyjen koirien osuus kaikista lisääntymiskäisistä koirista ja lisääntymiskäisten koirien keskinäinen sukulaisuus. Vizsloille laskettu tehollinen populaatio lienee huomattavasti 12,86:ta pienempi käytettyjen koirien sukulaisuussuhteiden vuoksi.

Taulukko 2. Vuositilasto – jalostuspohja 2005-2020

Vuositilasto - jalostuspohja																
	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005
Per vuosi																
pentueet	4	4	4	2	5	2	4	5	4	3	3	1	3	6	2	5
jalostukseen käytetyt eri urokset	4	4	4	2	5	2	4	5	4	2	3	1	3	4	2	5
jalostukseen käytetyt eri nartut	4	4	4	2	5	2	4	5	4	3	3	1	3	6	2	5
isät/emät	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	0,67	1,00	1,00	1,00	0,67	1,00	1,00
tehollinen populaatio	5 (62%)	5 (62%)	5 (62%)	3 (75%)	7 (70%)	3 (75%)	5 (62%)	7 (70%)	5 (62%)	3 (50%)	4 (67%)	1 (50%)	4 (67%)	7 (58%)	3 (75%)	7 (70%)
uroksista käytetty jalostukseen	0%	4%	6%	12%	14%	14%	11%	21%	5%	17%	21%	25%	0%	9%	14%	0%
nartuista käytetty jalostukseen	0%	0%	0%	0%	28%	11%	11%	29%	24%	0%	33%	33%	14%	20%	25%	6%
Per sukupolvi (4 vuotta)																
pentueet	14	15	13	13	16	15	16	15	11	10	13	12	16	18	16	17
jalostukseen käytetyt eri urokset	12	14	12	12	13	12	12	11	9	8	8	7	9	12	13	14
jalostukseen käytetyt eri nartut	11	12	11	12	14	12	12	12	9	9	11	10	11	12	11	13
isät/emät	1,09	1,17	1,09	1,00	0,93	1,00	1,00	0,92	1,00	0,89	0,73	0,70	0,82	1,00	1,18	1,08
tehollinen populaatio	15 (54%)	17 (57%)	15 (58%)	16 (62%)	18 (56%)	16 (53%)	16 (50%)	16 (53%)	12 (55%)	12 (60%)	13 (50%)	12 (50%)	14 (44%)	16 (44%)	15 (47%)	18 (53%)
uroksista käytetty jalostukseen	5%	9%	12%	13%	15%	13%	13%	17%	16%	15%	12%	10%	5%	11%	11%	12%
nartuista käytetty jalostukseen	0%	8%	12%	15%	22%	19%	18%	23%	22%	21%	23%	21%	15%	13%	8%	13%

Kaikki koirarodut ovat erittäin pieniä populaatioita eli kantoja, ja niillä on rajallinen geneettinen pohja. Mitä laajempi geneettinen pohja on ja mitä monipuolisemmin rodun yksilöitä käytetään jalostukseen, sitä hyväkuntoisempana rodun kannan voidaan odottaa säilyvän. Eli kannan tulisi sisältää mahdollisimman paljon toisilleen erisukuisia koiria, ja näitä tulee käyttää jalostukseen mahdollisimman monipuolisesti ja tasaisesti. Sukusiitoksen lisääntyessä geneettinen muuntelu vähenee, jolloin haitalliset, resessiiviset geenialleelit pääsevät yleistymään rodun kannassa, ja riski perinnöllisten vikojen ja sairauksien yleistymiselle kasvaa. Tehollisesta populaatiokoosta huolehtiminen kuuluu sekä uroksen- että nartunomistajille.

Jotta rodun geenipohja pysyisi mahdollisimman laajana, olisi jalostukseen käytettyjen koirien osuutta lisättävä. Toisaalta metsästyskäyttökoirarodulla jalostuskoirille asetettavista perusvaatimuksista (ks. Liite 2) ei ole syytä tinkiä (terveys: HD A tai B, käyttökoepalkinto KAER-kokeista, näyttelypalkinto väh. H). Lisäksi tulee ottaa huomioon myös jalostukseen käytettyjen koirien lähisukuisuus. Rodun geneettisen pohjan laajuuden turvaamiseksi ei riitä kotimaassa olevien koirien mahdollisimman laaja käyttö, vaan on kiinnitettävä huomiota myös siihen, mitä yhdistelmiä jalostukseen käytetään ja miten paljon yksittäistä koiraa käytetään jalostukseen. Yksittäisin koiran pentumäärä tulee pitää kohtuullisena ja yhdistelmien uusimista tulisi välttää.

Lyhytkarvaisen unkarinvizslan sukusiitosprosentit 2010-2020

	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Sukusiitosprosentti	0,55%	0,94%	8,70%	0,12%	1,04%	0,00%	0,20%	1,86%	0,76%	2,36%	0,00%

Lk. unkarinvizslalla yhdistelmien sukusiitosaste on keskimäärin ollut pieni, mutta kannan geneettisen pohjan kannalta yksittäisten yhdistelmien sukusiitosastetta tärkeämpää on seurata koko kannan keskinäistä sukulaisuusastetta.

Viimeisen kymmenen vuoden aikana jalostukseen käytetyistä narttulinjoista on käytetty useampaa koiraa. Kun näiden koirien jälkeläiset tulevat lisääntymisikään, geenipohjaa on välttämätöntä lisätä tuonneilla ennakkoluulottomasti, kuitenkin tinkimättä jalostuskoirille asetetuista perusvaatimuksista. Tuontikoirien käytön suhteen tulee kuitenkin muistaa, että tuontikoirien suvun sairausriskeistä saadaan yleensä huonommin tietoa. Koska kanta on pieni, on suositeltavaa, että yhdistelmissä pyritään myös laajentamaan geenipohjaa, mikä tarkoittaa käytännössä, että yhden koiran pentumäärä tulee pitää kohtuullisena, eikä yhdistelmän uusiminen ole suositeltavaa. Tämän jalostuksen tavoiteohjelman tekohetkellä tilanne on kuitenkin hyvä. Yksittäisten koirien pentumäärät eivät ole kohtuuttomia, ja tuontikoiria on käytetty jalostuksessa varsin kiitettävästi.

Pienessä populaatiossa on myös syytä seurata sukusiitosastetta käytetyissä jalostusyhdistelmissä. Sukusiitosaste on laskettu 5 polven mukaan. Suositusten mukaan sukusiitosaste ei saisi ylittää 6,25%.

Jalostuksessa on geneettisen pohjan vuoksi huomioitava yksittäisten matadorikoirien lisäksi myös linjat, joista useampia koiria on käytetty jalostukseen ja joiden käyttöön ja sukutauluissa esiintymiseen on kiinnitettävä tulevaisuudessa huomiota. Suomen Kennelliiton mukaan valtaroduilla riskinä voidaan pitää yli 3–5 prosentin jälkeläismäärää yhdeltä koiralta yhden sukupolven (4 vuotta) aikana, unkarinvizsloilla tavoiteltava prosenttiluku olisi 10, kuitenkin enintään noin 21 pentua/koira. Vaikka tiettyjä sukulinjoja onkin käytetty jalostukseen aktiivisesti, kasvattajat ovat huolehtineet siitä, ettei yksittäistä koiraa ole käytetty liikaa, minkä jälkeen yksittäisen koiran pentumäärää on rajoittanut matadoripykälä.

Metsästyskäyttökoirarodulla hyviä käyttöominaisuuksia ja luonnetta tulee jatkossakin tavoitella, mutta tulee toisaalta ottaa myös huomioon, että kannan korkea keskinäinen sukusiitosaste on pitkällä tähtäimellä epäedullista rodun terveyden ylläpitämisen kannalta. Yksittäisten yhdistelmien sukusiitosastetta tärkeämpää on seurata koko populaation keskinäistä sukulaisuutta.

Taulukko 3. Jalostukseen 15 eniten käytettyä urosta 2010-2020

	Uros	Tilastointiaikana				Toisessa polvessa		Yhteensä	
		Pentueita	Pentuja	%-osuus	kumulat.%	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	CINKEI BICSKA s.17.4.2012 (tuonti)	3	25	9,09%	9%	0	0	3	25
2	BETEKINTS ZENGO s.25.5.2009(tuonti)	3	22	8,00%	17%	0	0	3	22
3	CANINE PLAYMAKER s.23.11.2009	3	22	8,00%	25%	4	22	3	22
4	CANINE JACKPOT s.3.4.2006	2	15	5,45%	31%	1	4	2	15
5	TISZATÁJI VADÁSZ AXU s. 29.5.2012 (tuonti)	2	14	5,09%	36%	3	23	2	14
6	PITYPANG ZSINEG s.30.1.2009 (tuonti)	1	10	3,64%	39%	7	45	1	10
7	HUNTER'S CHUM FUN FAIRFAX s.27.3.2007	1	9	3,27%	43%	1	8	1	9
8	HURTTAHALMEEN ALLINKANTAJA s.16..7.2015	1	9	3,27%	46%	0	0	1	9
9	RUSKAKEDON ILON VILPERTTI s.5.7.2016	1	9	3,27%	49%	0	0	1	9
10	FEDI DE LA LOCURA s.13.9.2016 (tuonti)	1	9	3,27%	52%	0	0	1	9
11	ARANYVADÁSZ VEZER s.14.7.2013 (tuonti)	1	9	3,27%	56%	1	1	1	9
12	CANINE HARD GAME s.26.2.2002	1	8	2,91%	59%	2	15	2	15
13	ORBANFÖLDI FITOS s.5.7.2002 (tuonti)	1	8	2,91%	61%	3	12	2	10
14	AROLÄHDE HECTOR s. 16.2.2004	1	8	2,91%	64%	1	8	1	8
15	AROLÄHDE PEGASUS s.12.11.2012	1	8	2,91%	67%	0	0	1	8

Toisen polven jälkeläismäärää tarkasteltaessa kuudenneksi eniten käytetyllä uroksella, Unkarintuonti Pitypang Zsineg:lla on huomattava määrä toisen polven jälkeläisiä, 45 kpl, kun suositus olisi kaksi kertaa uroksen oma jälkeläismäärä, eli 20. Myös sen täyssisar on saanut 6 pennun pentueen, joita ei kuitenkaan ole käytetty jatkojalostukseen.

Taulukko 4. Jalostukseen 15 eniten käytettyä narttua vuosina 2010-2020

	Narttu	Tilastointiaikana			Toisessa polvessa		Yhteensä	
		Pentueita	Pentuja	%-osuus	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	CANINE ICESPICE s.3.9.2007	3	28	10,18%	1	4	3	28
2	CANINE OCRA SAPPHIRE s.12.10.2008	3	21	7,64%	4	22	3	21
3	RIISTAVAARAN TARU s.9.2.2013	3	20	7,27%	1	9	4	25
4	RIISTAVAARAN TINKA s.9.2.2013	3	20	7,27%	0	0	3	20
5	FÜRGE ARANYVADÁSZ s.20.11.2008 (tuonti)	2	18	6,55%	9	55	2	18
6	CSIPKÉSKÚTI NAPSUGÁR s.30.3.2008 (tuonti)	2	17	6,18%	2	16	2	17
7	KIRÁLINÉ s.5.3.2007 (tuonti)	2	12	4,36%	3	22	2	12
8	ÉXTASIS LOCURA s.25.5.2015 (tuonti)	2	12	4,36%	0	0	2	12
9	KALLIOALANTEEN JAANA s.31.8.2016	1	9	3,27%	0	0	1	9
10	KALLIOALANTEEN KREETA s. 31.8.2016	1	9	3,27%	0	0	1	9
11	KEDVES AISA s.2.4.2012 (tuonti)	1	9	3,27%	1	5	1	9
12	AMBRAVITTORIYA BEAUTY LINE s.20.1.2016 (tuonti)	1	9	3,27%	0	0	1	9
13	KALLIOALANTEEN ROSAMUNDA s.14.5.2014	1	8	2,91%	0	0	1	8
14	AROLÄHDE PIPSA	1	8	2,91%	0	0	1	8

s.12.11.2012								
KALLIOALANTEEN VENLA								
15	1	8	2,91%	2	18	1	8	
s.30.7.2012								

[jalostustietojärjestelmä 28.5.2021]

Eniten käytettyjen narttujen listalla kolmanneksi eniten käytetyn Riistavaaran Tarun ja neljänneksi eniten käytetyn Riistavaaran Tinkan isä on kuudenneksi eniten käytetty ja rodussa tällä hetkellä eniten vaikuttava Pitypang Zsineg.

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta

KÄYTTÄYTYMINEN / LUONNE: Eloisa, ystävällinen ja tasainen, helposti koulutettava. Silmiinpistävä halukkuus yhteistyöhön on yksi rodun perusominaisuuksia. Ei siedä karkeaa kohtelua; ei saa olla aggressiivinen eikä arka.

KÄYTTÖTARKOITUS: Monipuolinen ja monikäyttöinen metsästyskoira, jonka tulee toimia niin aukealla, metsässä kuin vedessäkin. Sillä tulee olla seuraavat tyypilliset ominaisuudet: erinomainen hajuaisti, kiinteä seisonta, erinomainen nouto sekä määrätietoinen ja innokas riistan seuraaminen uidessa. Se toimii yhtä lailla hankalassa maastossa kuin äärimmäisissä sääolosuhteissakin. Se on tehokas metsästyskoira, siksi paukuarkuus, riistanpelko ja puutteellinen seisonta ja noutaminen ovat virheitä, kuten myös haluttomuus vesityöskentelyyn.

4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Unkarinvizslat ovat sopeutuvaisia koiria. Ne viihtyvät sekä kylmässä että lämpimässä ilmastossa. Luonteeltaan vizslat ovat varsin seurallisia ja nöyriä, ja työskennellessään ne pitävät yhteyttä ohjaajaansa. Vizslat kaipaavat varsin paljon aktiviteetteja ja ovat siksi mitä parhaimpia metsästyskavereita. Vizsla on yleensä helposti koulutettava, kunhan muistaa, että kovalla kohtelulla ja huudolla voi menettää koiran työskentelyhalun kokonaan. Vizslat nauttivat ihmisten ja koirien seurasta, mutta tarvittaessa ne osaavat kuitenkin puolustaa aluettaan. On kuitenkin muistettava, että rodun yksilöltä ei tule koskaan hyväksyä aiheetonta aggressiivisuutta muita koiria tai ihmisiä kohtaan. Yksilöä, joka käyttäytyy aggressiivisesti, ei myöskään tule käyttää jalostukseen.

Vaikka yleinen käsitys onkin, että vizsla on rotuna pehmeä, se kestää hyvin fyysistä rasitusta, sillä vizsloilla on luontaisena tarpeena liikkuminen ja juokseminen. Vähäisen liikunnan ja aktiviteettien seurauksena vizsla voi hyvinkin purkaa energiaansa tekemällä tihutöitä asuinympäristössään. Yksi vizslan luontaisista ominaisuuksista on hakeminen ja noutaminen – se tervehtii usein reviirille tulijaa kantamalla jotain esinettä – mitä on helppo kokeneen kouluttajan käyttää apuvälineenä koiransa koulutuksessa.

Pääpiirteittäin Suomen lk. unkarinvizslan edustajia voidaan luonnehtia tasapainoisiksi ja sosiaalisiksi. Muutamissa näyttelyarvosteluissa on ollut merkintöjä koirien luonteen pidättyväisyydestä; mm. ujustelua ja aristelua. Rodun edustajat ovat pääsääntöisesti riistaviettisiä. Koekertomuksista löytyy jonkin verran mainintoja joidenkin yksilöiden paukuarkuudesta ja voimakkaasta peräänmenotaipumuksesta.

Luonnetesti ja MH-luonnekuvaus

Luonnetestissä on käynyt vuosina 2000-2014 kahdeksan lk. unkarinvizslaa. Kaikki ovat suorittaneet testin hyväksytysti. MH-luonnekuvaukseen ei ole osallistunut yhtään koiraa. Vuosina 2015-2020 Kennelliiton listauksen mukaan luonnetestissä tai MH-luonnekuvauksessa ei ole käynyt lk vizsloja ollenkaan.

Taulukko 5. Luonnetestit

	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004
LTE	<u>2 koiraa</u>	<u>1 koiraa</u>	<u>1 koiraa</u>	<u>1 koiraa</u>		<u>1 koiraa</u>	<u>1 koiraa</u>		<u>1 koiraa</u>

Lyhytkarvaisten vizslojen luonnetesteissä 2004-2012 saadut pistemäärät vaihtelevat 78-238 pisteen välillä.

Luonnetesti

Luonnetestin tarkoitus on arvioida ja kirjata koiran käyttäytyminen tilanteessa, joissa sen hermosto joutuu rasitetuksi. Testitulosta voidaan hyödyntää koiran luonnekuvan määrittämiseen ja koulutuskelpoisuuden arviointiin. Testitulos antaa myös viitteitä koiran jalostuskelpoisuudesta rotujärjestöille ja kasvattajille.

Testi mittaa toimintakykyä uhan alla (kelkka, puolustushyökkäys ja terävyys) ja hämärässä huoneessa ilman uhkaa. Sillä saadaan myös arvokasta tietoa temperamentista ja keskittymiskyvystä, hermorakenteesta, luoksepäästävyydestä ja kovuudesta/pehmeystä, sekä laukauksien sietämisestä. Myös koiran taipumuksesta reagoida asioihin aggressiolla saadaan informaatiota.

Luonnetestissä saadaan tietoa koirayksilön käyttäytymisestä sille suoritettujen erikoiskokeiden kautta. Saatua tietoa voi hyödyntää koiran koulutukseen, tietoa voi verrata rodun omaan luonneprofiiliin ja tietoa voi käyttää jalostusyhdistelmiä suunniteltaessa. (lähde: lyhennelmä, Suomen Kennelliitto)

4.2.3 Käyttö- ja koeominaisuudet

Rotumääritelmän mukaan lk. unkarinvizsla on monipuolinen ja monikäyttöinen metsästyskoira, jonka tulee toimia niin aukealla, metsässä kuin vedessäkin. Sillä tulee olla seuraavat tyyppilliset ominaisuudet: erinomainen hajuaisti, kiinteä seisonta, erinomainen nouto sekä määrätietoinen ja innokas riistan seuraaminen uidessa. Se toimii yhtä lailla hankalassa maastossa kuin äärimmäisissä sääolosuhteissakin. Se on tehokas metsästyskoira, minkä vuoksi paukkuarkuus, riistanpelko sekä puutteellinen seisonta ja riistan noutamatta jättäminen ovat virheitä, samoin kuin haluttomuus vesityöskentelyyn. Haun ei tarvitse olla äärimmäisen nopeaa eikä kiihkeääkään, mutta koirasta tulee kuvastua selkeä riistaintoisuus. Lintu-, pienriista- ja pienpetojahdissa koira sovittaa hakunsa maaston mukaisesti.

Saatuun vainun riistasta, tulee koiran jäädä seisomaan liikahtamatta ja osoittaa riistan sijainti. Koira saa edetä riistalle ja ajaa sen lentoon/liikkeelle ainoastaan ohjaajan käskystä. Riistan ylösajaminen maastosta – avanssi – tarkoittaa, että koira etenee vauhdikkaasti ja röyhkeästi suoraan riistalle siten, että riista karkottuu ampumaetäisyydeltä. Riistan karkottua on koiran ehdottomasti pysähdyttävä paikoilleen ja pysyttävä siinä ammuttaessa ja riistan mahdollisesti pudotessa tai kaatuessa. Tämä on koiran turvallisuuden kannalta ensiarvoisen tärkeää, minkä lisäksi rauhallinen toimintatapa tekee tilanteesta metsästyksellisen.

Laukauksen jälkeen koira noutaa käskystä riistan halukkaasti ja viivyttämättä ohjaajalle. Riistan tulee olla luovutettaessa vahingoittumaton. Virheiksi luetaan oma-aloitteinen eteneminen, hidas eteneminen tai täysi etenemättömyys.

Lyhytkarvaisen unkarinvizslan vahvuus metsästyskoirana piilee sen monipuolisuudessa. Suomessa vizslaa käytetään lähestulkoon poikkeuksetta seisovana lintukoirona. Erinomaisen hajuaistinsa ja tarkkuutensa ansiosta sitä voidaan käyttää myös mm. vedestä noutavana lintukoirona sekä jäljestävänä koirana. Se on määrätietoinen ja jälkirtarkka, eikä jätä jälkityöskentelyä keskeneräiseksi. Suomessa vizslat osallistuvat kanakoirien erikoiskokeisiin.

Seisojan työskentely voidaan jakaa karkeasti kahteen osaan: työskentely ennen laukausta ja laukauksen jälkeen. Pienriistaa metsästettäessä koiran tehtävä on löytää riista ja seisoa se. Jos riista karkaa, metsästäjän on päätettävä, onko riista ammuttavissa. Tällä välin koiran on odotettava rauhallisesti paikallaan. Jos riista ammutaan, koiran tulee kaikin keinoin pyrkiä noutamaan se. Tämä lasketaan laukauksen jälkeiseksi työskentelyksi. Jos ammuttu riista pysyy ampumaetäisyydellä, koiran on helppo löytää ja noutaa se ilmapainun avulla. Jos riista jää haavakoksi, koira jäljestää sitä, kunnes saavuttaa riistan ja noutaa sen sitten ohjaajalleen. Riistan jäljitys maajäljen perusteella voi kestää useita satoja metrejä. Toimivan vizslan kanssa metsästettäessä ammuttua riistaa ei jää maastoon.

Suurempaa riistaa metsästettäessä koiran on odotettava rauhallisesti ja mahdollisuuksien mukaan liikkumatta ohjaajan käskyjen mukaan. Jos koira havaitsee riistan ennen ohjaajaa, se ilmentää riistan katsomalla kiinteästi riistan suuntaan. Kun riista on ammuttu, vizsla jäljittää sen hajuaistinsa avulla.

Vesilinnustuksessa vizslan tehtävänä on löytää riista, noutaa se niin maasta kuin vedestä ja seurata tarvittaessa haavakon veteen jättämää jälkeä. Koiran tulee hakea kaislikot järjestelmällisesti, sillä peitteisessä maastossa haju ei kulkeudu yhtä kauas kuin avoimemmilla alueilla. Koira myös nostaa löytämänsä linnun ohjaajan ammuttavaksi.

Koiralta vaaditaan seuraavia ominaisuuksia, jotta se toimisi hyvin monipuolisena metsästyskoirana: hyvä luonne, koulutettavuus, älykkyys, erinomainen hajuaisti ja sen käyttö, vahva seisontataipumus, hyvä nouto, hyvä ote riistasta noudossa, korkea riistainto, hyvä yhteydenpito ohjaajaan, hyvät jäljestysominaisuudet, into vesityöskentelyyn, tasapainoinen ja itsevarma käytös.

Kanakoerien erikoiskokeet (KAER-kokeet)

Kanakoerien erikoiskokeet (KAER) ovat metsästyskokeita, joiden tarkoituksena on saada tietoja koirien metsästysominaisuuksista kanakoerien jalostusta varten ja edistää koirien metsästyskäyttöä. Kokeissa arvioidaan koirien kykyä löytää ja käsitellä riistaa luonnon olosuhteissa. Kokeita järjestetään pelto, metsä ja tunturimaastoissa. Vesi- ja jälkikokeet järjestetään yleensä erillisenä kokeena, joissa arvioidaan koiran kykyä vesinoutoon ja laahausjäljen suorittamiseen. Lisäksi huomiota kiinnitetään koiran luonteeseen sekä toimintaan sen kohdatessa petoeläimiä.

KAER-kokeessa koeluokkia on kolme. *Nuorten luokkaan* (NUO) saa osallistua koira, joka on täyttänyt 9 kk ja on enintään 24 kk. *Avoimeen luokkaan* (AVO) saa osallistua koira, joka ei ole oikeutettu osallistumaan voittajaluokkaan. *Voittajaluokkaan* (VOI) osallistuu koira, joka on saanut 1. palkinnon avoimessa luokassa.

Kaikissa luokissa käytetään laatuarvostelua ja annetaan niin monta 1. 2. ja 3. palkintoa (esim. AVO 2) kuin koirien saamat pistemäärät edellyttävät.

Tullakseen palkituksi nuorten luokassa (NUO) ja avoimessa luokassa (AVO) koiran on saatava hyväksytty arvosana hausta ja riistatyöstä. Nuorten luokassa kiinnitetään eniten huomiota koiran synnynnäisistä taipumuksista johtuvaan suorituskykyyn.

Tullakseen palkituksi AVO 1. palkinnolla koiran on saatava hyväksytty arvosana jokaisesta osasuorituksesta ja sillä on oltava vähintään kaksi (2) hyväksyttyä riistatyötä. Tullakseen palkituksi voittajaluokassa (VOI) koiran on saatava hyväksytty arvosana jokaisesta osasuorituksesta.

Eri rotuihin kuuluvat koirat arvostellaan samojen perusteiden mukaan ottaen huomioon rotukohtaiset eroavat ominaisuudet (esim. spinone ja braccoitaliano saavat hakea muista poiketen ravaamalla).

Maasto-osuudessa ylituomari arvioi koiran **haun** tuloksellisuutta sekä mm. juoksuvauhtia, tuulenkäyttöä, maastonpeittävyttä, laajuutta, yhteistyötä ja metsästys halua.

Riistatyö tapahtumasta arvioidaan mm. seisontaherkkyys, seisonnan kiinteys, eteneminen, paikallistaminen ja käyttäytyminen riistan karkotuksessa.

Noutosuorituksessa arvioidaan noutohalukkuus, kantaminen, pureskelu, luovutus ja käyttäytyminen riistan pudotessa.

Lisäksi kirjataan, jos koiran **luonteessa** on huomauttamista, esim. jos se on vihainen muille koirille tai ihmisille, hätyyttää kotieläimiä tai poroja, on paukuarka tai äänтелеe häiritsevästi kokeen aikana.

Koirien arvostelu

Eri rotuihin kuuluvat koirat arvostellaan samojen perusteiden mukaan ottaen huomioon rotukohtaiset eroavat ominaisuudet (esim. spinone ja bracco italiano saavat hakea muista poiketen ravaamalla).

Nuortenluokassa kiinnitetään eniten huomiota koiran synnynnäisistä taipumuksista johtuvaan suorituskykyyn. Koirien arvostelussa huomioidaan: haku, riistatyö, nouto, vesityö ja voittajaluokassa jälkityö sekä tiedottaminen.

Koirakohtaisessa pöytäkirjassa tuomari arvioi **hausta**: hakutekniikan, juoksuvauhdin, vainuamistavan sekä törmäykset ja mahdolliset väliinjätöt sekä metsästyshalun.

Riistatyö tapahtumasta arvioidaan: seisontaherkkyys, seisonnan kiinteys ja kesto, eteneminen, paikallistaminen ja koiran käyttäytymisen riistan karkottuessa.

Noutosuorituksessa arvioidaan: noutohalukkuus, kantaminen, luovutus ja pureskelu.

Tiedotusta arvioitaessa kiinnitetään huomiota: seisonnasta irtoamiseen, irtoamisaikaan, ilmentämiseen ja yhteydenpitoon palatessa linnulle.

Lisäksi kirjataan riistakosketukset, seisontojen ja niistä saatujen riistatöiden lukumäärä, haku aika ja tehdäänkö nouto pudotetulla linnulla.

Koepöytäkirjaan merkitään myös, onko riistaa pudotettu ja onko riistana ollut peltokana- vai metsäkanalintuja. Lisäksi kirjataan, jos koiran **luonteessa** on huomauttamista.

Koirien koetulokset tallennetaan saksanseisojakerhon tietokantaan ja Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmään, josta jalostusneuvojat, kasvattajat, rodun harrastajat ja rodusta kiinnostuneet saavat tärkeää tietoa koirien käyttöominaisuuksista.

Taulukko 6. KAER-kokeet, lyhytkarvaisten unkarinvizslojen palkitsemisprosentti kokeissa sekä koekäynnit vuodesta 2005-2014.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
nuo-	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
nuo0	11	4	3	12	3	1	10	10	16	11
nuo 1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	3
nuo2	1	1	0	0	0	0	2	0	2	2
nuo3	0	0	1	0	1	0	2	0	7	5
avo-	1	0	1	2	0	1	1	1	2	3
avo0	18	7	7	6	8	6	12	22	20	12
avo1	0	0	0	0	1	0	0	0	2	2
avo2	5	0	5	3	1	2	3	5	8	3
avo3	1	2	3	1	3	3	3	10	4	10
voi-	4	5	0	0	0	0	2	1	2	2

voi0	3	4	5	0	0	0	2	1	4	1
voi 1	1	0	0	0	0	2	0	0	0	2
voi2	4	2	1	0	0	1	1	2	1	0
voi3	3	0	6	0	0	0	0	2	0	1
yhteensä	53	25	32	25	17	16	39	54	68	57
palkittuja	15	5	16	5	6	8	12	19	24	28
palkitsemis %	28	20	50	20	35	50	31	35	35	49

Taulukko 7. KAER-kokeet, lyhytkarvaisten unkarinvizslojen palkitsemisprosentti kokeissa sekä koekäynnit vuodesta 2015-2020

VOI						
	2020	2019	2018	2017	2016	2015
VOI1		<u>33% (2 tulosta)</u>		<u>18% (3 tulosta)</u>	<u>38% (3 tulosta)</u>	<u>20% (1 tulosta)</u>
VOI2				<u>18% (3 tulosta)</u>	<u>12% (1 tulosta)</u>	
VOI3	<u>25% (2 tulosta)</u>		<u>25% (1 tulosta)</u>	<u>12% (2 tulosta)</u>	<u>12% (1 tulosta)</u>	<u>20% (1 tulosta)</u>
VOI0	<u>50% (4 tulosta)</u>	<u>67% (4 tulosta)</u>	<u>75% (3 tulosta)</u>	<u>29% (5 tulosta)</u>	<u>25% (2 tulosta)</u>	<u>40% (2 tulosta)</u>
VOI-	<u>25% (2 tulosta)</u>			<u>24% (4 tulosta)</u>	<u>12% (1 tulosta)</u>	<u>20% (1 tulosta)</u>
Yhteensä	8 tulosta	6 tulosta	4 tulosta	17 tulosta	8 tulosta	5 tulosta
AVO						
	2020	2019	2018	2017	2016	2015
AVO1	<u>6% (2 tulosta)</u>	<u>9% (3 tulosta)</u>	<u>7% (3 tulosta)</u>	<u>2% (1 tulosta)</u>	<u>3% (1 tulosta)</u>	<u>10% (4 tulosta)</u>
AVO2	<u>22% (7 tulosta)</u>	<u>36% (12 tulosta)</u>	<u>17% (7 tulosta)</u>	<u>12% (6 tulosta)</u>	<u>15% (5 tulosta)</u>	<u>15% (6 tulosta)</u>
AVO3	<u>34% (11 tulosta)</u>	<u>12% (4 tulosta)</u>	<u>17% (7 tulosta)</u>	<u>38% (18 tulosta)</u>	<u>27% (9 tulosta)</u>	<u>17% (7 tulosta)</u>
AVO0	<u>34% (11 tulosta)</u>	<u>27% (9 tulosta)</u>	<u>50% (21 tulosta)</u>	<u>44% (21 tulosta)</u>	<u>45% (15 tulosta)</u>	<u>54% (22 tulosta)</u>
AVO-	<u>3% (1 tulosta)</u>	<u>15% (5 tulosta)</u>	<u>10% (4 tulosta)</u>	<u>4% (2 tulosta)</u>	<u>9% (3 tulosta)</u>	<u>5% (2 tulosta)</u>

Yhteensä	32 tulosta	33 tulosta	42 tulosta	48 tulosta	33 tulosta	41 tulosta
NUO						
	2020	2019	2018	2017	2016	2015
NUO1	<u>7% (2 tulosta)</u>	<u>8% (2 tulosta)</u>	<u>12% (3 tulosta)</u>	<u>8% (3 tulosta)</u>	<u>5% (1 tulosta)</u>	<u>4% (1 tulosta)</u>
NUO2	<u>7% (2 tulosta)</u>	<u>23% (6 tulosta)</u>	<u>24% (6 tulosta)</u>	<u>8% (3 tulosta)</u>	<u>15% (3 tulosta)</u>	<u>8% (2 tulosta)</u>
NUO3	<u>30% (8 tulosta)</u>	<u>35% (9 tulosta)</u>	<u>12% (3 tulosta)</u>	<u>22% (8 tulosta)</u>	<u>15% (3 tulosta)</u>	<u>16% (4 tulosta)</u>
NUO0	<u>52% (14 tulosta)</u>	<u>35% (9 tulosta)</u>	<u>48% (12 tulosta)</u>	<u>62% (23 tulosta)</u>	<u>65% (13 tulosta)</u>	<u>72% (18 tulosta)</u>
NUO-	<u>4% (1 tulosta)</u>		<u>4% (1 tulosta)</u>			
Yhteensä	27 tulosta	26 tulosta	25 tulosta	37 tulosta	20 tulosta	25 tulosta
Yhteensä	67 tulosta	65 tulosta	71 tulosta	102 tulosta	61 tulosta	71 tulosta

Taulukossa on huomioitu kaikki Suomessa rekisteröidyt koirat, joiden koekäynnit on kirjattu ajalta 2005-2014 Saksanseisojakerho ry:n tietokantaan 5.1.2015 mennessä. Vuodesta 2015 alkava listaus koekäynneistä on suomen kennelliiton tietokannan perusteella kerättyä tietoa 1.1.2021

Taulukko 8. Koekertomuksista poimittuja huomautuksia 2005-2014

Koekertomuksista poimittuja 2005-2009	
Ikäjakausma	1997-2008
	kpl
Kokeessa ko. ajalla käyneet koirat	39
Koekäynnit	152
Huomautettavaa	Yhteensä huomautuksia
Puutteet ja huomautukset hakutyöskentelyssä	83
Peräänmenot	35
Huomautukset noudosta	69
Koira ei seiso lintua	2
Tuloksettomat seisonnat	25
Tiedottaa tyhjää	8

Nostaa oma-aloitteisesti linnun	2
Törmäykset	32
Avanssi	2
Ohjaaja luopui	3
Ei nosta lintua	1
Väliinjättö	5
Karkoitus	6
Koekertomuksista poimittuja 2010-2014	
Ikäjakausi	2005-2012
	kpl
Kokeessa ko. ajalla käyneet koirat	41
Koekäynnit	177
Huomautukset/koekertomus	Yhteensä huomautuksia
Puutteet ja huomautukset hakutyöskentelyssä	84
Peräänmenot	29
Huomautukset noudossa	59
Tuloksettomat seisonnat	18
Tiedottaa tyhjää	4
Törmäykset/Karkoitus	45
Avanssi	9
Ohjaaja luopui	6
Väliinjättö	10

Huomautuksia KAER-kokeissa on tullut haun osalta tuulenkäytöstä, liiallisesta ohjaajaan tukeutumisesta, tyhjästä seisonnoista sekä törmäyksistä. Useassa koekertomuksessa todettiin koiran olevan vielä koulutuksen osalta keskeneräinen ts. koira ei ole vielä herännyt riittävään riistatyöskentelyyn ja on kokematon. Riistatöissä ongelmia ovat puolestaan aiheuttaneet peräänmenot. Noudossa huomautuksia on tullut haluttomista noudoista, riistan pureskelusta ja pudotuksista tai noutamatta jättämisestä.

4.2.4 Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen

Yksinoloon liittyvät ongelmat

Lyhytkarvainen unkarinvizsla on hyvin sosiaalinen ja osallistuva rotu. Tämä saattaa joskus aiheuttaa ongelmia yksinoloon, ns. eroahdistusta. Eroahdistus ilmenee pääsääntöisesti ulvomisena ja haukkumisena. Joskus myös tavaroiden tuhoamisena.

Lisääntymiskäyttäytyminen

Vizslojen lisääntymiskäyttäytyminen on pääsääntöisesti normaalia, jolloin narttu synnyttää itsenäisesti ja ilman erityisempää apua. Nartuilla on kiima 1-2 kertaa vuodessa. Astumiset ja synnytykset sujuvat normaalisti ja emo hoitanut pentujaan itsenäisesti ja ongelmitta. Vuosien aikana on esiintynyt muutamia tapauksia, joissa pentua/ja jouduttu auttamaan synnytyksen yhteydessä eläinlääkärin toimesta tai syntynyt on ollut kuollut tai jouduttu lopettamaan pian syntymän jälkeen.

Sosiaalinen käyttäytyminen

Lyhytkarvainen unkarinvizsla on eloisa, ystävällinen ja tasainen, helposti koulutettava. Silmiinpistävä halukkuus yhteistyöhön on yksi rodun perusominaisuuksia. Ei siedä karkeaa kohtelua; ei saa olla aggressiivinen eikä arka. Tulee toimeen toisten koirien kanssa. Jonkin verran ilmenee vahtiviettä tai haukkumista kohtaamistilanteissa.

Pelot ja ääniherkkyys

KAER-kokeissa on tullut esille joitakin paukkuarkuustapauksia sekä tiedetään olevan pentuvaiheen arkuutta uudenvuoden raketteihin/ vastaaviin koviin äkillisiin ääniin.

Ikään liittyvät käytöshäiriöt

Ikään liittyviä käytösongelmia ei ole tullut yhdistyksen tietoon.

Rakenteelliset tai terveydelliset seikat, jotka voivat vaikuttaa koirien käyttäytymiseen

Rodulla ei esiinny sellaisia vakiintuneita rakenteellisia tai terveydellisiä ominaisuuksia, jotka vaikuttaisivat koiran käyttäytymiseen.

4.2.5 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohtista sekä niiden korjaamisesta

Keskeisimmät ongelmakohdat

Lyhytkarvaiset unkarinvizslat ovat pääsääntöisesti hyvin miellyttäviä koiria; eloisia, ystävällisiä, yhteistyöhaluisia ja tasaisia. Arkuutta ja pelokkuutta esiintyy jonkin verran.

Ongelmien syyt ja vähentäminen

Jalostuksessa on kiinnitettävä huomiota, ettei arkoja tai pelokkaita yksilöitä käytetä jalostukseen. Omistajien ja kasvattajien tulee seurata koiransa käytöstä ja terveyttä, sekä vastata rodun terveystarkastukseen, vaikka ongelmia ei olisikaan.

4.3. Terveys ja lisääntyminen

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet

Lyhytkarvaisen unkarinvizslan PEVISA on tullut voimaan vuonna 2006.

HD eli lonkkaniveldysplasia

Lyhytkarvaisen unkarinvizslan voimassa olevassa PEVISA-ohjelmassa on määrätty, että astutettaessa

pentujen vanhemmilla tulee olla virallinen lonkkakuvauslausunto. Rekisteröinnin raja-arvona on lonkkakuvaustulos C.

Taudin kuvaus

Lonkkanivelen kasvuhäiriö eli ”lonkkavika”, (engl. hip dysplasia, HD) on koirien yleisin luuston/nivelten kasvuhäiriö. Se voidaan määritellä perinnölliseksi lonkkanivelen löysyydeksi. Lonkat ovat syntymähetkellä makroskooppisesti normaali, mutta muutokset alkavat jo pennun ensimmäisten elinviikkojen aikana. Löysyys johtaa reisuun pään ja lonkkamaljan riittämättömään kontaktiin. Alueelle kohdistuu epänormaalin suuri paine, joka on sitä suurempi mitä pienempi kontaktialue on. Tämä voi johtaa mikromurtumiin ja lonkkamaljan mataloitumiseen. Noin vuoden iässä lantion luutumisen on täydellistä ja lonkkaniveletkin stabiloituvat.

Lonkkanivelen kasvuhäiriö johtaa yleensä nivelrikkoon. Nivelrikkon kehittymisen aikatauluun ja tyyppiin vaikuttavat rotukohtaiset ja yksilölliset erot. Lonkkanivelen kasvuhäiriön perimmäistä syytä ei tiedetä, mutta se periytyy tämänhetkisen tutkimustiedon perusteella kvantitatiivisesti eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Näistä osa on ns. suurivaikutteisia geenejä (engl. majorgene). Periytymisaste vaihtelee eri tutkimuksissa välillä 0.1–0.6. Ympäristöllä on vaikutusta kasvuhäiriön ilmiösuureen. Useissa tutkimuksissa on todettu runsaan ravinnonsaannin olevan yhteydessä lonkkavikaan. Ruokinta ei aiheuta dysplasiaa, mutta se tuo vian esiin geneettisesti alttiilla koirilla. Tämä pätee myös toisin päin, optimaalisella ruokinnalla lonkkanivelen kasvuhäiriö ei tule näkyviin tai on lievempää. Myös liian raju liikunta kasvuaikana voi pahentaa muutoksia. Lonkkanivelen kasvuhäiriötä tavataan lähes kaikilla roduilla, mutta yleisintä se on suurilla ja jättiroduilla. Oireet voidaan huomata pentuna 3-12 kuukauden iässä, jolloin kipua johtuu löysyyden aiheuttamasta nivelkapselin tulehduksesta tai luukalvon hermojen jännityksestä ja repeämisestä. Oireet voivat vähentyä selvästi tai loppua kokonaan jopa useiksi vuosiksi, kun nivelen ympärille muodostuva sidekudos vähentää nivelen löysyyttä. Toinen oireilevien koirien ryhmä on aikuiset koirat, joiden oireiden syynä on nivelrikko. Nuorilla koirilla oireina voivat olla takajalkojen ontuminen, ”pupuhyppeleminen”, ylösnousuvaikkeudet levon jälkeen, liikkumishaluttomuus ja naksateleva ääni kävellessä. Oireet voivat alkaa äkillisesti ja omistaja voi liittää ne johonkin tapaturmaan. Vanhemmilla nivelrikkoisilla koirilla oireet voivat olla epämääräisiä. Oireita laitetaan usein vanhenemisen piikkiin. Tyypillisiä oireita ovat takajalkojen ontuminen ja jäykkyys liikkeessä. Lonkkavikainen koira yrittää viedä painoa pois takaosalta, mikä ilmenee kävellessä selkälän aaltoiluna ja lantion kiertymisinä. Tämä johtaa myös takaosan lihaskatoon ja etupään lihasten voimistumiseen.

Lonkkanivelen kasvuhäiriön ja siitä johtuvan nivelrikkon hoidossa on ruokinnalla keskeinen merkitys. Ylipaino pahentaa oireita ja pelkkä painon pudotus voi helpottaa koiran oloa. Tulehduskipulääkkeitä ja pistoksena tai suun kautta annettavia nivelnesteiden ja nivelruston koostumusta parantavia aineita käytetään yleisesti. Sopiva liikunta pitää lihaksiston kunnossa ja nivelet liikkuvina. Kirurgisia hoitoja on myös olemassa.

Lonkkavian vastustamisohjelma perustuu useimmilla roduilla röntgenkuvin sairaiksi todettujen yksilöiden karsimiseen jalostuksesta. Lonkkanivelen kasvuhäiriön periytyvyys on kohtuullinen. Ilmiasuunkin perustuvan jalostusvalinnan pitäisi johtaa tuloksiin, jos valinta on systemaattista. Jalostusarvoindeksien (BLUP-indeksit) avulla valinta on tehokkaampaa. Indeksissä otetaan huomioon koiran kaikkien tutkittujen sukulaisten taso ja poistetaan röntgentuloksiin vaikuttavien ympäristötekijöiden vaikutusta. Jalostusindeksejä lasketaan jo useille roduille sekä lonkka- että kyynärnivelistä. Indeksien laskemisen edellytyksenä on riittävä määrä kuvattuja koiria. (www.kennelliitto.fi)

Rodun HD-tilanne Suomessa

Tilanne lonkkanivelen kehityshäiriön suhteen on parempi kuin rodun kotimaassa Unkarissa. Jotta tautia voitaisiin seurata tuloksellisemmin ja ongelmaan puuttua ajoissa, tarvitaan enemmän tutkimuksia. Tärkeäksi tavoitteeksi voidaan asettaa, että yhä suurempi joukko rekisteröidyistä koirista lonkkakuvattaisiin.

Taulukko 9. Lonkkakuvaustilastot vuosilta 2000-2020

Vuosi	Syntyneitä	A	B	C	D	E	Yhteensä
2000	14	6	2	0	0	0	8
2001	17	5	0	3	0	0	8
2002	26	10	5	0	0	0	15
2003	24	6	3	1	0	0	10
2004	35	5	2	3	0	0	10
2005	28	4	0	2	0	0	6
2006	16	0	2	3	1	0	6
2007	39	2	7	6	1	0	16
2008	28	1	3	2	1	0	7
2009	20	2	3	1	2	0	8
2010	12	2	4	4	0	0	10
2011	32	6	6	2	0	0	14
2012	33	7	5	2	0	0	14
2013	45	9	3	2	2	0	16
2014	25	4	5	1	2	0	12
2015	27	4	7	2	1	0	14
2016	43	10	10	5	0	0	25
2017	18	1	1	0	1	0	3
2018	39	5	13	3	0	0	21
2019	45	0	2	4	0	0	6
2020	33	0	0	1	0	0	1
Yhteensä	599	89	83	47	11	0	230

Vuosi	Tutkittu	A	B	C	D	E
2000	57%	75%	25%	0%	0%	0%
2001	47%	62%	0%	38%	0%	0%
2002	58%	67%	33%	0%	0%	0%
2003	42%	60%	30%	10%	0%	0%
2004	29%	50%	20%	30%	0%	0%
2005	21%	67%	0%	33%	0%	0%
2006	38%	0%	33%	50%	17%	0%
2007	41%	12%	44%	38%	6%	0%
2008	25%	14%	43%	29%	14%	0%
2009	40%	25%	38%	12%	25%	0%
2010	83%	20%	40%	40%	0%	0%
2011	44%	43%	43%	14%	0%	0%
2012	42%	50%	36%	14%	0%	0%
2013	36%	56%	19%	12%	12%	0%
2014	48%	33%	42%	8%	17%	0%

2015	52%	29%	50%	14%	7%	0%
2016	58%	40%	40%	20%	0%	0%
2017	17%	33%	33%	0%	33%	0%
2018	54%	24%	62%	14%	0%	0%
2019	13%	0%	33%	67%	0%	0%
2020	3%	0%	0%	100%	0%	0%
Yhteensä	38%	39%	36%	20%	5%	0%

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet

Rakennevirheet

Käyttöä haittaavana rakennevirheenä on esille tullut virheellistä lannerakennetta, esimerkiksi liiallista jyrkkyyttä. Tämä vaikuttaa takajalkojen ponnistusvoimaan ja taka-askeleen pituuteen, ja sitä kautta kestävyteen maastossa. Lantion jyrkkyys heikentää kulmauksia. Niukat takakulmaukset altistavat ristisidevaurioille. Huomiota tulee kiinnittää myös rungon pituuden ja korkeuden suhteeseen sekä riittäviin kulmauksiin.

Karvapeite

Joillain yksilöillä esiintyy ns. ridgeä, joka on kuitenkin melko harvinaista. Ridge muodostuu vastakarvaan kasvavista karvoista. Jos tällaisia koiria esiintyy Suomessa, ne voidaan testata DNA-testillä.

Hammaspuutokset ja purentavirheet

Suomessa on näyttelykertomuksien mukaan löydetty muutamalta yksilöltä hammaspuutoksia.

Hammaspuutokset ovat yleensä perinnöllisiä. Mikäli jokin maitohammas puuttuu, mitä todennäköisimmin myös vastaava pysyvä hammas tulee puuttumaan. Etuhammaat on syytä laskea tarkoin, koska muilla hampailla on taipumus korvata yhden hampaan puutos asettumalla tasaiseen riviin, jolloin aukkoa ei ole nähtävissä. Jos etuhammas katkeaa, on sen jättämä aukko havaittavissa. Tavallisimmin hammaspuutokset esiintyvät premolaareissa ja hammasrivissä on nähtävissä selvä aukko. P1 ja P2 puute ovat sangen yleisiä, P3 ja P4 harvinaisempia, mutta samalla myös vakavampi virhe.

Allergiat ja atopia

Herkkäihoisuuteen ja allergisuuteen taipuvaisuutta on ilmennyt muutamilla yksittäisillä yksilöillä. Hoitomuotona on käytetty ruokavalion vaihtamista.

Nk. yliherkkyyteen/allergisuuteen taipuvaisen koiran immuunijärjestelmä toimii ”liian tehokkaasti”, eli elimistö puolustautuu sinänsä harmittomia aineita vastaan. Yliherkkyyttä/allergisuutta on monen asteista ja sitä voi ilmetä koiralla erilaisina oireina tai oireyhdistelminä, mm. iholla (kutina, punoitus), silmissä (vuotaminen, kutina, punoitus, tulehtuneisuus), korvissa (kutina, liialliset korvaneritteet, jatkuvat korvatulehdukset), ruoansulatuskanavassa (ripuli) tai hengitysteiden ärtyneisyytenä. Sairastunut koira tulee jättää jalostuksen ulkopuolelle.

Sikaripunkki = Demodikoosi

Sikaripunkki on sikarinmuotoinen hämähäkkieläin, jonka raajat ovat surkastuneet. Punkit oleilevat ihon karvafollikkeleissa ja talirauhasissa muutaman millimetrin syvyydessä. Sikaripunkin katsotaan kuuluvan ihon normaalieliöstöön, eikä sikaripunkki selviäkään isäntäeläimensä ulkopuolella kovin kauaa. Tartuntareittinä on suora kontakti imettävästä emästä pentuihin. Sairaus puhkeaa, jos koiralla on altistavia tekijöitä kuten nuoruus, ohut karva, heikentynyt yleiskunto tai immuunivaje. Sairautta ei lueta perinnölliseksi.

Paikallinen demodikoosi

Paikallista demodikoosia esiintyy etenkin pään ja etujalkojen alueella. Iholla on tällöin muutaman sentin kokoisia ohutkarvaisia tai karvattomia, hilseileviä ja usein myös punoittavia laikkuja. Iho on usein tummentunut ja koholla. Paikallinen demodikoosi ei ole vaarallinen eikä yleensä vaadi hoitoa. Sikaripunkki saattaa vaikuttaa myös korvatulehdusten syntyyn.

Yleistynyt demodikoosi

Yleistyneen demodikoosin oireet ovat aluksi samanlaiset kuin paikallisen muodonkin, mutta ne leviävät alueellisesti ja pahenevat. Usein ihovaurioiden kohtiin pesiytyy bakteereja, jotka aiheuttavat sekundaarisen tulehduksen. Yleistynyt muoto saattaa aiheuttaa myös kivuliasta tassujen ihon tulehtumista. Yleistyneen muodon taustalla on usein jokin systeemisairaus, esim. sokeritauti. Eläinlääkäri varmistaa demodikoosidiagnoosin ottamalla raapenäytteen, josta epätavallisen suuri punkkimäärä voidaan havaita. Yleistyneen demodikoosin puhkeaminen edellyttää, että immuunijärjestelmä on häiriintynyt, ja tätä häiriötä pidetään perinnöllisenä. Kantoaikaan ja imetykseen liittyvä stressi voi helposti saada aikaan demodikoosin oireiden alkamisen uudelleen. Yleistynyt demodikoosi täytyy hoitaa lääkkeillä, karvanajelemisella ja pesuhoidolla. Yleistynyt demodikoosi ei kuitenkaan parane täysin, mutta se voidaan hoidolla saada pysymään oireettomana.

Napatyrät

Suomessa muutamissa pentueissa on havaittu napatyrää. Tyräksi kutsutaan ruumiinontelon seinämässä olevaa normaalia suurempaa aukkoa, josta yleisimmin pullistuu rasvakudosta ulospäin. Yleisin koiranomistajan ja kasvattajan havaitsemista tyristä on napatyrä. Se on lähes aina synnynnäinen tai syntymän yhteydessä aiheutettu/aiheutunut vika, joskin perinnölliset seikat vaikuttavat myös vahvasti sen syntyyn.

Yleisin tyrä on ns. ”sulkeutunut tyrä”, joka syntyy, kun heti syntymän jälkeen napa-aukosta valahtaa hieman rasvakudosta, mutta naparengas sulkeutuu kuitenkin normaalisti. Tyrän koko vaihtelee, mutta yleisimmin se on noin peukalonpään kokoinen pehmeä pullistuma. Tämän kokoinen pullistuma ei haittaa pentua, eikä se yleensä kasva pennun kasvaessa. Siten sitä ei myöskään tarvitse leikata. Napatyrää pidetään resessiivisenä ja polygeenisena vikana. Toisilla roduilla (esim. basenji, kääpiökoirat) napatyrä on yleisempää. Napatyrän perinnöllisyydestä johtuen koiralla, jolla napatyrä on leikattu, ei pitäisi teettää pentuja.

Koiran polven ristositeen repeämä

Suomessa on kirjattu muutama polven ristositeen repeämä. Polven ristositeen repeämä on harvoin vamman aiheuttama äkillinen tila. Ristiside pettää koiralla vähitellen viikkojen-kuukausien aikana ja katkeaa normaalin liikunnan seurauksena. Etummaisesta ristositeen repeämä on tavallisin koiran tuki- ja liikuntaelimestön sairaus. Takimmaisesta ristositeen katkeaminen on hyvin harvinaista, ja se tapahtuu voimakkaan ulkoisen voiman (trauma) seurauksena. Samalla polvesta yleensä rikkoutuu muitakin rakenteita.

Ristositeen pettämisen eräs syy on nykyäisyyden mukaan polven liian suora kulmaus, jolloin polven sääriluun puoleinen nivelpinta ei enää ole vaakatasossa vaan taaksepäin vinossa. Tämän seurauksena aiheutuu reisiluuta taaksepäin painava voima joka kerta, kun koira varaa painoa jalalleen. Tämä toistuva voima lopulta katkaisee etummaisesta ristositeen. Kulmauksiltaan ”normaalilla alkukantaisella koiralla” ja ihmisellä tällaista voimaa ei synny.

Unkarinvizslojen kokoisilla koirilla ristositeen repeämä on leikattava lähes aina, ja koiran jatkokäyttö metsästyskoirana voi olla hyvinkin epävarmaa. Jalostuskäyttöön tällaista koiraa ei saisi myöskään käyttää.

Vesihäntä

Vesihäntä on melko yleinen noutavan koiran vaiva, jossa koiran hännän tyviosa kipeytyy. Kipu on todennäköisesti hermostoperäistä. Syitä voivat olla muun muassa kylmässä/viileässä vedessä uiminen tai yleensä runsas uiminen

Häntämutki

Häntänikamiin voi kehittyä muutoksia, jotka tuntuvat mutkina tai jopa kulmina nikamaväleissä. Häntämutkaa on pidetty rodun degeraatiota ilmaisevana sairautena ja sillä on todettu olevan yhteyttä myös muihin luun kasvuhäiriöihin Häntämutkan periytymistapaa ei kunnolla tunneta ja siinä saattaa esiintyä rotu- ja yksilökohtaisia eroja.

Häntämutki on yleensä todettavissa jo pikkupennulla luovutusiässä. Varmuudella hännän kehityshäiriöt voidaan selvittää röntgentutkimuksella kasvukauden lopussa. Häntämutkasta ei yleensä ole haittaa koiralle.

Epilepsia

Epilepsia on toistuvia kohtauksia aiheuttava aivojen sähköisen toiminnan häiriö, joka on koiran yleisin neurologinen sairaus. Kohtauksien luonne vaihtelee ja koiralla voi olla tajunnan, motoriikan, sensorisen toiminnan, autonomisen hermoston ja/tai käyttäytymisen häiriöitä. Kohtauksen aikana koira voi olla tajuissaan tai tajuton. Jos koko koira kouristelee, puhutaan yleistyneestä kohtauksesta. Kohtaus voi esiintyä myös paikallisena, jolloin vain yksi lihasryhmä, esimerkiksi koiran raaja tai raajat kouristelevat. Paikallisalkuinen kohtaus voi laajeta yleistyneeksi kohtaukseksi. Kohtauksen luonne riippuu purkauksen lähtöpaikasta aivoissa ja sen leviämisestä. Epilepsiaa sairastavaa koira ei saa käyttää jalostukseen. Samoin on vältettävä sellaisten riskilinjojen yhdistämistä, joiden tiedetään tuottaneen epileptikkojälkeläisiä.

Ensimmäinen epilepsiakohtaus tulee useimmiten nuorena, 1–5-vuotiaana, mutta perinnöllinen epilepsia voi alkaa missä iässä hyvänsä. Samantyyppisiä kohtauksia voivat aiheuttaa myös muut sairaudet kuin epilepsia. Epilepsiadiagnoosi pohjautuu muiden sairauksien poissulkemiseen. Siksi koirasta otetaan virtsa- ja verinäytteitä ja tehdään neurologinen tutkimus. Jollei muuta selittävää syytä löydy, koira sairastaa epilepsiaa. Epilepsiaa ei voida parantaa, vaan koira tarvitsee lääkitystä koko loppuelämänsä ajan. Lääkityksen aloituspäätökseen vaikuttaa kohtauksien esiintymistiheys ja vakavuus. Lääkityksen avulla epilepsiakohtausten esiintymistä voidaan harventaa, kohtauksia lieventää ja niiden kestoa lyhentää. Joskus kohtaukset saadaan lääkityksellä kokonaan loppumaan.

Rodun terveys yleisesti

Yhteenvedona voidaan todeta, että rodun terveysongelmat Suomessa, Ruotsissa ja Unkarissa ovat saman tyyppisiä. Omistajien toivotaan täyttävän koiristaan, myös täysin terveistä, terveystietokaavakkeen. Näin saataisiin lisää tietoa rodun tämänhetkisestä terveystilanteesta. Kaavake löytyy Saksanseisojakerhon sivuilta.

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Taulukko 10. Vuosilta 2000-2020 ilmoitetut kuolinsyyt lk vizslalla.

Tiedot poimittu 1.2.2021 Kennelliiton jalostustietojärjestelmästä.

Kuolinsyy	Keskim. elinikä	Yhteensä
Immunologinen sairaus	2 vuotta 3 kuukautta	1
Kasvainsairaudet, syöpä	9 vuotta 5 kuukautta	12
Kuollut ilman sairauden diagnosointia	6 vuotta 5 kuukautta	2
Käyttökoira ei sovellu käyttötarkoitukseensa	3 vuotta 8 kuukautta	1
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	11 vuotta 4 kuukautta	4

Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	1 vuotta 6 kuukautta	1
Luusto- ja nivelsairaus	6 vuotta 2 kuukautta	2
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	12 vuotta 9 kuukautta	1
Muu sairaus, jota ei ole listalla	0 vuotta 5 kuukautta	1
Selkäsairaus	8 vuotta 1 kuukautta	1
Sydänsairaus	2 vuotta 9 kuukautta	3
Tapaturma tai liikennevahinko	1 vuotta 8 kuukautta	3
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	13 vuotta 7 kuukautta	27
Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus	11 vuotta 7 kuukautta	1
Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	11 vuotta 7 kuukautta	13
Kaikki yhteensä	10 vuotta 4 kuukautta	73

Yleisin kuolinsyy jalostustietojärjestelmään ilmoitettujen tietojen osalta on vanhuus (luonnollinen tai lopetus), jossa rodun keski-ikäsi määrittyy 13v 7kk. Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu, on toiseksi yleisin kirjaus, mutta kasvainsairaudet ovat toiseksi eniten ilmoitettu varsinainen kuolinsyy. Sydänsairauteen menehtyneiden keski-ikä on vain 2v9kk, vaikkakaan ilmoitettuja koiria ei ole montaa. Sydänsairauksiin on kuitenkin syytä kiinnittää huomiota.

4.3.4 Lisääntyminen

Suomessa viimeisen 10 vuoden aikana käytetty yhteensä 20 eri narttua, joista syntynyt vähintään yksi pentu. Keskimääräinen pentuekoko viimeisen kymmenen vuoden aikana on ollut hieman yli 6 pentua. Astumiset ovat pääosin sujuneet normaalisti. Joitakin narttuja on jäänyt tyhjäksi.

Synnytykset ovat pääsääntöisesti sujuneet ilman ongelmia. Sektioita on jouduttu tekemään muutamalle nartulle. Joitakin pentuja on ollut perätilassa. Pentukuolleisuus on ollut pientä.

Nartut ovat hoitaneet hyvin pentujaan. Yhdessä tapauksessa narttu on murissut pennuilleen.

Muutamalla pennulla on ollut napatyrä, yhdellä kitalakihalkio, yhdellä vesipää ja yksi pentu on jouduttu lopettamaan kasvaimen vuoksi.

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Lyhytkarvaisella unkarinvizslalla ei ole sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavia anatomisia piirteitä.

4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Keskeisimmät ongelmakohdat

Lyhytkarvainen unkarinvizsla on pääsääntöisesti terve ja pitkäikäinen rotu. Jatkossa huomiota kannattaa

kiinnittää epilepsian, allergioiden sekä luuston terveyteen. Myös sydänsairauksia tulee seurata.

Ongelmien mahdollisia syitä

Luuston terveyteen vaikuttavat koiran geneettinen tausta sekä myös pennun saama liikunta ja ruokinta sekä myös mahdolliset traumat.

Jalostukseen tulee käyttää vain terveitä yksilöitä, jotta lyhytkarvainen unkarinvizsla säilyy käyttötarkoitukseen soveltuvana sekä pitkäikäisenä rotuna.

4.4. Ulkomuoto

Tuomarit arvostelevat lyhytkarvaisia unkarinvizsloja näyttelyissä FCI:n voimassaolevan rotumääritelmän mukaisesti. Pienrotujen, ongelmana voi olla, että näyttelyissä rodun edustajia on paikalla vain yksi tai muutama, jolloin rotutyypin arvioiminen saattaa olla varsin hankalaa. Koirien koon mittaamisen vaihtelu saattaa aiheuttaa myös ongelmia näyttelytulosten hyödyntämisessä jalostuksellisesti. Suurissa näyttelyissä rotua arvostelemassa saattaa olla tuomareita sellaisista maista, joissa unkarinvizsloja on vähän tai ei lainkaan, tai rodun tuntemus on yleisesti varsin heikko. Tämä ei anna parhaita mahdollisia edellytyksiä arvostelulle. Suomessa rotujärjestön ulkomuototoimikunta perehdyttää ulkomuototuomareita pienrotujen arviointiin yhä enenevässä määrin.

Taulukko 11. Näyttelykertomuksista v. 2009-2013 poimitut kahdeksan määrällisesti suurinta rakenteeseen kohdistuvat huomautusta laskevassa järjestyksessä vuositasolla

Vuosi	Koira määrä	Näyttely-käynnit	kpl	kpl	kpl	kpl	kpl	kpl	kpl	kpl
2009	41	84	takaliikkeet 10	etukulmaus 9	korkea häntä 8	kevyt 8	pysty olkavarsi 7	etuliikkeet 7	takakulmaus 5	etuasentoiset lavat 5
2010	45	81	luisu lantio 14	rintakehän tulee olla syvämpi 12	pysty olkavarsi 9	takaliikkeet 7	ylälinja 7	etuliikkeet 7	etukulmaukset 6	etuasentoiset lavat 5
2011	41	80	rintakehän tulee olla syvämpi 13	luisu lantio 13	etukulmaukset 12	kevyt 11	takaliikkeet 10	korkea häntä 9	etuliikkeet 9	lihava 5
2012	43	88	rintakehän tulee olla syvämpi 14	ylälinja 12	takaliikkeet 11	kevyt 9	luisu lantio 7	korkea häntä 6	liian pitkä kuono 6	enemmän eturintaa 5
2013	48	118	luisu lantio 13	korkea häntä 11	kevyt luusto 10	ylälinja 8	suorat olkavarret 7	etupään kulmaukset 5	löysät kyynärpäät 5	lyhyet askeleet 5
YHT.	218	451								

Taulukko 12. Näyttelykertomuksista v. 2005-2008 poimitut negatiiviset huomautukset

Vuosi	Koira määrä	Näyttely-käynnit	Etukulmaukset	Ulkokierteisetetur.	Etu-liikkeet	Ylälinja	Lantio	Takakulmaukset	Takaliikkeet	Luonne ja kehä-käytös
2005	37	109	15	2	14	3	13	5	18	7
2006	37	112	12	1	12	3	15	5	14	6
2007	31	88	12	2	8	6	12	5	13	4
2008	26	68	11	2	10	3	13	2	7	5
YHT.	135	377	25	7	44	15	53	17	52	22

Taulukko 13. Rodun koirien näyttelykäynnit 2010-2020

	ERI	EH	H	T	EVA	HYL	Yhteensä
Pentuluokka 7-9 kk	0% (0 tulosta)	0% (0 tulosta)	0% (0 tulosta)	0% (0 tulosta)	0% (0 tulosta)	0% (0 tulosta)	0 tulosta

Junioriluokka	58% (204 tulosta)	36% (126 tulosta)	5% (19 tulosta)	0% (0 tulosta)	1% (3 tulosta)	0% (1 tulosta)	353 tulosta
Nuorten luokka	67% (135 tulosta)	26% (52 tulosta)	7% (15 tulosta)	0% (0 tulosta)	0% (0 tulosta)	0% (1 tulosta)	203 tulosta
Avoin luokka	67% (353 tulosta)	25% (131 tulosta)	6% (30 tulosta)	0% (2 tulosta)	1% (6 tulosta)	0% (2 tulosta)	524 tulosta
Käyttöluokka	80% (40 tulosta)	16% (8 tulosta)	4% (2 tulosta)	0% (0 tulosta)	0% (0 tulosta)	0% (0 tulosta)	50 tulosta
Valioluokka	89% (99 tulosta)	7% (8 tulosta)	3% (3 tulosta)	0% (0 tulosta)	1% (1 tulosta)	0% (0 tulosta)	111 tulosta
Veteraaniluokka	88% (85 tulosta)	11% (11 tulosta)	1% (1 tulosta)	0% (0 tulosta)	0% (0 tulosta)	0% (0 tulosta)	97 tulosta
Yhteensä	68% (916 tulosta)	25% (336 tulosta)	5% (70 tulosta)	0% (2 tulosta)	1% (10 tulosta)	0% (4 tulosta)	1338 tulosta

Rotumääritelmä

LYHYTKARVAINEN UNKARINVIZSLA

(RÖVIDSZÖRÜ MAGYAR VIZSLA) Alkuperämaa: Unkari

KÄYTTÖTARKOITUS: Monipuolinen ja monikäyttöinen metsästyskoira, jonka tulee toimia niin aukealla, metsässä kuin vedessäkin. Sillä tulee olla seuraavat tyypilliset ominaisuudet: erinomainen hajuaisti, kiinteä seisonta, erinomainen nouto sekä määrätietoinen ja innokas riistan seuraaminen uidessa. Se toimii yhtä lailla hankalassa maastossa kuin äärimmäisissä sääolosuhteissakin. Se on tehokas metsästyskoira, siksi paukuarkuus, riistanpelko ja puutteellinen seisonta ja noutaminen ovat virheitä, kuten myös haluttomuus vesityöskentelyyn. Vaivattoman luonteensa ja sopeutuvuutensa ansiosta vizsla soveltuu myös asunnossa pidettäväksi.

FCI:N LUOKITUS: Ryhmä 7 kanakoirat, alaryhmä 1 mannermaiset kanakoirat; käyttökoetulos vaaditaan.

LYHYT HISTORIAOSUUS: Unkarilaisten seisojien esi-isät tulivat nykyisille asuinsijoilleen unkarilaisten paimentolaisheimojen mukana. Rodusta löytyy kirjallisia kuvauksia ja piirroksia jo 1300-luvulta. 1700-luvulta lähtien sen merkitys metsästyskoirana on tasaisesti kasvanut. Jo 1800-luvun lopulla järjestettiin Unkarissa seisovien koirien kilpailuja, joihin myös unkarinvizslat menestyksekkäästi osallistuivat. Muilla metsästyskoiraroduilla on luultavasti tuohon aikaan ollut osansa rodun kehityksessä. Määrätietoinen jalostus alkoi vuonna 1920, minkä seurauksena FCI hyväksyi lyhytkarvaisen unkarinvizslan vuonna 1936.

YLEISVAIKUTELMA: Keskikokoinen, tyylikäs ja jalo lintukoira, jolla on lyhyt sämpylänkeltainen karvapeite. Melko kevyt, kuiva ja hoikka rakenne ilmentävät kauneuden ja voiman tasapainoa.

TÄRKEITÄ MITTASUHTEITA: Rungon pituus on hieman säkärkorkeutta suurempi; rintakehän syvyys on hieman alle puolet säkärkorkeudesta; kuono-osa on hieman alle puolet pään koko pituudesta.

KÄYTTÄYTYMINEN / LUONNE: Eloisa, ystävällinen ja tasainen, helposti koulutettava. Silmiinpistävä halukkuus yhteistyöhön on yksi rodun perusominaisuuksia. Ei siedä karkeaa kohtelua; ei saa olla aggressiivinen eikä arka.

PÄÄ: Kuiva, jalo ja mittasuhteiltaan oikea.

KALLO-OSA: Kohtalaisen leveä ja hieman kaareva. Kallon keskellä on heikosti kehittynyt otsauurre, joka jatkuu kohtuullisesti kehittyneestä niskakryhmystä kohti otsapengertä. Kulmakaaret ovat kohtalaisesti kehittyneet.

OTSAPENGER: Kohtalainen.

KIRSU: Leveä, hyvin kehittynyt ja väriltään tumman sävyinen ja karvapeitteen väriin sointuva; sieraimet ovat mahdollisimman suuret.

KUONO-OSA: Tylppä, ei suippo; vahvat leuat ja lihakset. Kuononselkä on suora.

HUULET: Tiiviit, eivät riippuvat.

LEUAT / HAMPAAT / PURENTA: Voimakkaat leuat, täydellinen, säännöllinen ja täysihampainen leikkaava purenta, jossa yläetuhampasrivi peittää tiiviisti alaetuhampaat, ja hampaat ovat kohtisuorassa leukaluihin

nähdän. Hammaskaavion mukaisesti 42 tervettä hammasta.

POSKET: Vahvat ja lihaksikkaat.

SILMÄT: Hieman soikeat ja keskikokoiset. Silmäluomet ovat tiiviit, ilme eloisa ja älykäs. Silmien väri on ruskea ja sopusoinnussa karvapeitteen värin kanssa, mahdollisimman tumma sävy on toivotuin.

KORVAT: Riippuvat, hieman taakse ja keskikorkealle kiinnittyneet. Korvalehti on ohut, posken myötäinen ja kärjestään pyöristyneen V:n muotoinen. Korvat ovat noin ¼ pään pituudesta.

KAULA: Keskipitkä ja sopusoinnussa koiran kokonaisuuteen. Niska on hyvin lihaksikas ja hieman kaareva. Kaulanahka on tiivis.

RUNKO

SÄKÄ: Erottuva ja lihaksikas.

SELKÄ: Kiinteä, lihaksikas, jäntevä ja suora. Okahaarakkeiden tulisi olla lihasten peittämät.

LANNE: Lyhyt, leveä, jäntevä, lihaksikas ja suora tai hieman kaareva. Selkä liittyy lantioon sulavasti ja tiiviisti.

LANTIO: Leveä ja riittävän pitkä, ei liian jyrkkä; hieman häntää kohti laskeva ja hyvin lihaksikas.

RINTAKEHÄ: Syvä ja leveä, eturinta on selvästi erottuva, lihaksikas ja kohtuullisesti kaartunut; rintalasta ulottuu mahdollisimman taakse. Rintalasta ja kyynärpäät ovat samalla korkeudella. Kylkiluut ovat kohtalaisen kaarevat; viimeiset kylkiluut ulottuvat hyvin taakse.

ALALINJA JA VATSA: Vatsaviiva on hieman kohoava ja kaareutuu tyylikkäästi takaosaa kohti. Vatsa on kiinteä.

HÄNTÄ: Hieman alas kiinnittynyt, tiheäkarvainen, tyvestään vahva, sen jälkeen kapeneva. Maissa, joissa typistäminen ei ole kielletty, hännästä voidaan poistaa neljännes estämään metsästysvaurioita. (Huom. Suomessa typistyskielto.) Jos häntää ei voida typistää, se ulottuu kintereisiin ja on asennoltaan joko suora tai hieman sapelimainen. Koiran liikkuaessa hännän asento on vaakasuora.

RAAJAT

ETURAAJAT

YLEISVAIKUTELMA: Eturaajat ovat edestä katsottuna yhdensuuntaiset, sivusta katsottuna pystysuorat ja hyvin rungon alle sijoittuneet. Hyvä luusto ja vahvat lihakset.

LAVAT: Pitkät, viistot, litteät, taakse kiinnittyneet ja liikkeessä joustavat. Lihakset ovat vahvat ja kuivat. Hyvä lapaluun ja olkavarren välinen kulmaus.

OLKAVARRET: Lihaksikkaat ja mahdollisimman pitkät.

KYYNÄRPÄÄT: Rungonmyötäiset, mutta eivät ahtaat, eivät sisä- eivätkä ulkokierteiset. Hyvä olkavarren ja kyynärvarren välinen kulmaus.

KYYNÄRVARRET: Pitkät, suorat ja riittävän lihaksikkaat. Vahva, ei liian raskas luusto.

RANTEET: Vahvat ja tiiviit.

VÄLIKÄMMENET: Lyhyet ja vain hieman viistot.

KÄPÄLÄT: Soikeahkot. Varpaat ovat tiiviisti yhdessä, hyvin kaareutuneet ja vahvat. Kynnet ovat vahvat ja ruskeat, päkiät lujat, kestävät ja liuskeenharmaat. Käpälät ovat yhdensuuntaiset seistessä ja liikkeessä.

TAKARAAJAT

YLEISVAIKUTELMA: Takaraajat ovat takaa katsottuna suorat ja yhdensuuntaiset. Hyvät kulmaukset ja vahva luusto.

REIDET: Pitkät ja lihaksikkaat, hyvä lantion ja reisiluun välinen kulmaus.

POLVET: Hyvin kulmautuneet.

SÄÄRET: Pitkät, lihaksikkaat, jänteikkäät ja lähes yhtä pitkät kuin reidet. Hyvä säären ja välijalan välinen kulmaus.

KINTEREET: Vahvat, kuivat, jänteikkäät ja melko matalat.

VÄLIJALAT: Pystysuorat, lyhyet ja kuivat.

KÄPÄLÄT: Kuten etukäpälät.

LIIKKEET: Tyypillinen liikuntatapa on lennokka, kevyt, tyylikäs ja maatavoittava ravi. Voimakas takaraajojen työntö ja vastaava etuaskel. Maastossa laukka on väsymätöntä. Selkä on kiinteä ja ylälinja pysyy vaakasuorana. Hyvä, ryhdikäs asento. Peitsaus ei ole toivottavaa.

NAHKA: Tiiviisti pinnanmyötäinen, poimuton ja hyvin pigmentoitunut.

KARVAPEITE

KARVA: Lyhyttä ja tiheää, karhean ja kovan tuntuista, päässä ja korvissa ohuempaa, silkisempää ja lyhyempää. Hännän alapuolella karva on hieman, mutta ei selvästi pitempää. Karvapeitteen tulee olla

kauttaaltaan peittävä; vatsanaluskarvoitus on hieman vähäisempää. Ei aluskarvaa.

VÄRI: Sämpylänkeltaisen eri sävyt. Korvat voivat olla hieman tummemmat, muutoin koira on yksivärinen. Punainen, ruskehtava tai haalistunut sävy ei ole toivottava. Pieni, läpimitaltaan alle 5 cm:n kokoinen valkoinen läiskä rinnassa tai kaulassa, kuten myös valkoiset merkit varpaissa, eivät ole virheitä. Huulten ja silmäluomien väri vastaa kirsun väriä.

KOKO

SÄKÄKORKEUS: Urokset 58–64 cm, nartut 54–60 cm. On hyödytöntä lisätä säkäkorkeutta; tavoitteena on keskikokoinen koira. Tasapainoisuus ja symmetria ovat paljon tärkeämpiä kuin senttimetreinä ilmoitetut mitat.

VIRHEET: Kaikki poikkeamat edellä mainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen.

HYLKÄÄVÄT VIRHEET: Selvät poikkeamat rotutyypistä; selvästi heikko sukupuolileima; epätyypillinen pää; täplikäs kirsu; riippuvat huulet tai kuolaaminen; ylä-, ala- tai ristipurenta kaikkine välimuotoineen; yhden tai useamman etu- ja/tai kulmahampaan ja/tai P2-4 hampaan tai M1-2 hampaan puuttuminen. Useamman kuin kahden P1 hampaan puuttuminen, M3 puutokset jätetään huomioimatta; näkymättömissä olevat hampaat arvostellaan puuttuviksi; ylimääräiset, hammasrivin ulkopuolella olevat hampaat; kitalaki- tai huulihalkio; vaaleankeltaiset silmät, hyvin löysät silmäluomet, sisä- tai ulkokierteiset silmäluomet (entropion tai ektropion), kaksinkertaiset silmäripset (distichiasis); runsas kaulanalusnahka; takaraajojen kannukset; selvästi virheelliset liikkeet; epätyypillinen karvapeite; tummanruskea tai kalpean keltainen väri, kirjavuus, epäyhtenäinen väri; yli 5 cm:n kokoinen valkoinen rintaläiskä, valkoiset käpälät; pigmentin puutos ihossa, silmäluomissa ja huulissa; säkäkorkeuden ylitys tai alitus yli 2 cm:llä; kaikki luonteen heikkoudet. Vihaisuus ja sairaalloiset piirteet ovat hylkääviä virheitä.

HUOM. Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittyntä kivistä täysin laskeutuneina kivespussiin.

Valionarvon vaatimukset Suomessa

KÄYTTÖVALIO (FIN KVA)

Tullakseen käyttövalioksi koiran on saatava kanakoirien erikoiskokeissa 3 x VOI 1 –palkinto. Palkinnoista vähintään yksi on saavutettava metsäkanalinnuilla, koetuloksessa koodi M, ja vähintään yksi peltokanalinnuilla, koetuloksessa koodi F. VOI 1 –palkintoon johtaneet ansiot koiran on osoitettava vähintään kahdessa riistatyössä sillä riistalla, jonka tunnus tulokseen liitetään. Samassa kokeessa ei voi saada molempia tunnuksia.

Koira voi saada VOI 1 –palkinnon myös muulla riistalla siten, ettei metsä- tai peltokanalinnun tunnusta merkitä. Ennen käyttövalioksi tulemistaan koiralla on oltava 2 kpl vähintään AVO 2 –tasoista koepalkintoa, joiden saavuttamiseksi riistaa on kaadettu tai pudotettu, koetuloksessa koodi P. Näiden lisäksi ennen käyttövalioksi tulemistaan koiran on saatava näyttelyn laatuarvosteluluokassa vähintään toinen palkinto (1.1.2003 jälkeen vähintään arvosana hyvä) vähintään 15 kuukauden ikäisenä. Käyttökokeen VOI 1 –palkinnot on saatava vähintään kahdelta eri tuomarilta.

MUOTOVALIO (FIN MVA)

Koiran on saatava kolme sertifikaattia näyttelyssä Suomessa kolmelta eri palkintotuomarilta. Vähintään yksi sertifikaateista on saatava yli 24 kk:n iässä. Lisäksi kanakoirakokeesta on saatava kaksi kertaa avoimen luokan 2-palkinto tai kerran avoimen luokan ensimmäinen palkinto.

Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus

Lyhytkarvainen unkarinvizsla on mannermainen seisova lintukoira ja sen tulee olla rotumääritelmän mukaisesti monipuolinen ja monikäyttöinen metsästyskoira, jonka tulee toimia niin aukealla, metsässä kuin vedessäkin. Sillä tulee olla seuraavat tyyppilliset ominaisuudet: erinomainen hajuaisti, kiinteä seisonta, erinomainen nouto sekä määrätietoinen ja innokas riistan seuraaminen uidessa. Paukkuarvuus, riistanpelko ja puutteellinen seisonta ja noutaminen ovat virheitä, kuten myös haluttomuus vesityöskentelyyn.

Ulkomuodon tulee olla yleisvaikutelmaltaan keskikokoinen, tyylikäs ja jalo lintukoira, jolla on lyhyt sämpylänkeltainen karvapeite ja jonka melko kevyt, kuiva ja hoikka rakenne ilmentävät kauneuden ja voiman tasapainoa.

Keskeisimmät ongelmakohdat

Pääsääntöisesti vizsloilla on Suomessa hyvä rakenne. Eniten huomautuksia näyttelykertomuksien mukaan on tullut mm. rintakehän syvyyden puutteellisuudesta, mikä osittain selittyy nuorilla yksilöillä kesken olevasta kasvusta. Huomautettavaa on ollut myös luisusta lantiosta, ahtaista takaliikkeistä, epävakaista etuliikkeistä, liian kevyestä luustosta, ylälinjasta, kulmauksista, etuasentoisista lavoista, pystystä olkavarresta ja korkeasta hännän asennosta. Liikkeistä on tullut huomautuksia mm. leveistä ja melovista etuliikkeistä sekä ahtaista takaliikkeistä. Purennan osalta näyttelyarvosteluista löytyy kirjauksia ylimääräisistä P1 hampaista. Aggressiivista käyttäytymistä ei ollut kirjattu vuosien 2009-2013 näyttelyarvosteluihin. Luonteen osalta maininnat koskivat lähinnä kehätottumuksen puutetta.

5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Rodun edellisen jalostuksen tavoiteohjelman voimassaolokausi

Edellinen jalostuksen tavoiteohjelma oli voimassa 31.12.2015 alkaen.

Rodun ensimmäisen tavoiteohjelman voimassaolokausi

Ensimmäinen jalostuksen tavoiteohjelma oli voimassa 1.1.2006-31.12.2010.

Taulukko 14. Edelliseen tavoiteohjelmaan kirjatut jalostustavoitteet sekä niiden toteutuminen

Tavoite	Toimenpide	Tulos
Pitää lk. vizsla elinvoimaisena ja terveenä metsästyskoirana	Toteutetaan terveystarkastus.	Toteutettu.
Jalostukseen käytettyjen koirien tulisi olla lonkkakuvattuja ja terveitä.	Rekisteröinnin raja-arvona C.	Kuvattujen määrä on noussut, mutta tulokset ovat pysyneet suurin piirtein samoina.
Jalostukseen käytettyjen koirien metsästysominaisuuksien tulisi olla kunnossa.	Järjestetään vuosittain epävirallinen vizslamestaruuskoe normaaleilla KAER-kokeiden säännöillä. Kannustetaan harrastajia koetoimintaan.	Vizslamestaruuskokeet aloitettiin v.2011 Vuosina 2011-2014 koekäyntejä oli 222 kpl. Määrä on lisääntynyt huomattavasti. v. 2007-2010 koekäyntejä oli 97 kpl. ja 2010-2020 koekäyntejä keskimäärin 68 kpl vuodessa
Yhdistelmien geneettinen monimuotoisuus.	Matador pykälä JTOssa. Rekisteröidään enintään 21 pentua/koira.	Pentueiden keskipkoko on hieman kasvanut. Sukusiitosaste on pysynyt matalana
Rodun tunnettuuden ja harrastajien yhteistoiminnan lisääminen	Perustettiin v. 2008 rotua harrastava yhdistys, Suomen Unkarinvizslat ry.	Koekäynnit ja yhteiset koulutustapahtumat ovat lisääntyneet.

Jalostuksen ulkopuolelle jäävien koirien osuus

Lyhytkarvaisen unkarinvizslan pentuja syntyy vuodessa keskimäärin n. 30 kpl, eli pentueita on 3-5. Suurta osaa vizsloista ei käytetä koskaan jalostukseen.

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1. Jalostuksen tavoitteet

Lyhytkarvainen unkarinvizsla pyritään säilyttämään elinvoimaisena ja terveenä, rotumääritelmän mukaisena metsästyskoirarotuna. Jalostukseen käytettävien koirien tulee olla terveitä, lonkkakuvattuja sekä koirilla tulisi olla myös näyttöä metsästysominaisuuksista. Paras näyttö metsästysominaisuuksista on palkinto KAER-kokeesta. Jotta saataisiin vielä kokonaisvaltaisempi kuva unkarinvizslan lonkkatilanteesta, tulee kuvattavien koirien määrää pyrkiä lisäämään entuudestaan ja kasvattajien kannustaa omien kasvattiensa omistajia kuvauttamaan koiransa lonkat.

Kasvattajien tulee kiinnittää myös enemmän huomiota käytettyihin yhdistelmiin, jotta kanta Suomessa säilyisi geneettiseltä pohjaltaan mahdollisimman monipuolisena. Tavoitteena on toteuttaa terveystieteiden tutkimusten päivittämiseksi.

Rekisteröintimäärän kasvaessa tavoitteena on rodun tunnettavuuden ja rodun harrastajien yhteistoiminnan lisääminen, mikä antaa hyvän työkalun rodun alkuperäisten käyttöominaisuuksien ylläpitämiselle ja edistämiseksi. KAER-kokeet toimivat hyvänä mittarina näitä ominaisuuksia tarkasteltaessa. Luonne on säilytettävä edelleenkin avoimena ja ystävällisenä. Huomattavan aran tai aggressiivisen koiran jalostuskäyttöä tulee välttää. Pennun ottajia on riittävässä määrin informoitava rodulle tyypillisistä luonteenpiirteistä sekä käyttötarkoituksesta. Rodulle on tyypillistä voimakas leimautuminen yhteen ihmiseen/perheeseen. Tästä johtuen luonteen heikkoudeksi ei tule luokitella ns. tervettä pidättyväisyyttä vieraita, lauman ulkopuolisia ihmisiä kohtaan. Ulkomuodon arvioinnissa tulee ottaa huomioon rotumääritelmän mukainen, oikeanlainen rakenne ja tyyppi.

Tuontikoiria on käytetty kiitettävästi jalostuksessa, mutta kannan keskinäisen sukusiitosasteen pitämiseksi matalana niiden käyttöä on suosittava myös tulevaisuudessa. Koirien luonteet on pystytty pääpiirteittäin säilyttämään rohkeina ja ystävällisinä. Positiivista on, että koekäyntimäärät ovat nousseet viimeisen viiden vuoden aikana. Etenkin yhä useampia nuoria koiria on viety KAER-kokeisiin.

Lk. unkarinvizslojen terveydestä oli vain vähän tietoa saatavilla, virallisia lonkkakuvaustuloksia lukuun ottamatta. Jatkossa on pyrittävä entistä avoimemmin yhteistyöhön jalostustoimikunnan kanssa, jotta rodun tilanne ei heikkenisi. Vain avoimuus terveysasioissa edistää tervettä jalostusta. Viimeisimmissä terveystietojen ilmoituksissa 2018 on annettu ilmoitus 6 terveestä koirasta ja yhdellä todettu pyometra (märkäkohtu), jonka johdosta on tehty kohdunpoisto. 2019 on ilmoitettu 1 koiralla olleen kyynärnivelen kasvuhäiriötä, sekä yhdellä koiralla OCD:hen viittaavia muutoksia.

Saksanseisojakerho ry:n alaiset rodut toimivat valtaosaltaan edelleen alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan, poikkeuksena muutama Suomessa nuori rotu. Rotujärjestön tavoitteena on säilyttää rodut metsästyskäyttökoirina, pyrkiä edistämään käyttökoetoimintaa, kehittää koirien koulutusta yhdessä alueyhdistysten kanssa sekä tiedottaa jäsenistöään käyttökoirien jalostukseen ja metsästyskäyttöön liittyvissä asioissa.

Uhkana ovat metsästyskäyttökoirien jalostukseen sitoutumattomat kasvattajat, jotka eivät kunnioita rotujärjestön tavoitteita ja rodun alkuperäistä käyttötarkoitusta kasvatustoiminnassaan.

Jalostuksessa lyhytkarvainen unkarinvizsla huomioidaan kokonaisuutena, mitään yksittäistä ominaisuutta

painottamatta. Jalostuksessa pyritään käyttämään terveitä, luonteeltaan oikeanlaisia ja rotumääritelmän mukaisia yksilöitä, joilla olisi tuloksia niin näyttelyistä kuin rodunomaisista käyttökokeista. Tavoitteena pidetään geenipohjan laajentamista ja rodun yksilöiden monipuolisempaa käyttämistä jalostuksessa. Sukusiitosaste ei suositusten mukaan saisi ylittää 6,25%, kun laskennassa käytetään 5 sukupolvea. Rodun kehityksen kannalta on kuitenkin edullista käyttää olevassa olevaa kantaa mahdollisimman laajasti ja monipuolisesti. Tärkeää on tiedottaa avoimesti rodussa ja sen tilassa tapahtuvista muutoksista. Rotujärjestön kautta tapahtuva lonkkakuvaustilastojen tarkkaileminen ja eri urosten ja narttujen jälkeläisten lonkkatulosten huomioiminen toimivat hyvinä välineinä jalostusvalintoja tehtäessä. Muiden sairauksien ja vikojen ollessa kyseessä saadaan tietoa kasvattajilta ja koirien omistajilta, ja tarvittaessa niistä voidaan tiedottaa mm. Saksanseisojakerhon välityksellä. Tämä kuitenkin edellyttää aikaisempaa enemmän avoimuutta kasvattajilta. Tulevaisuudessa tulee varoa sitä, ettei rodun suosio uhkaa rodulle ominaisten, hyvien ominaisuuksien säilymistä. Nykyään syntyy paljon vizsloja, jotka eivät pääse toteuttamaan luontaisia metsästystaipumuksiaan. Jos rotua jalostetaan sukupolvesta toiseen käyttöominaisuuksia huomioimatta, vuosien määrätietoisien jalostuksen tulos ja rodun hienot metsästysominaisuudet ovat vaarassa. Tämän vuoksi tarvitaan järjestelmällistä ja koirien käyttöominaisuuksiin painottuvaa jalostuksen tavoiteohjelmaa.

Rodulla on HD-raja-arvo C PEVISAssa, lyhytkarvainen unkarinvizsla on käyttökoirarotu, jonka alkuperäiselle metsästyskäytölle tai muulle harrastuskäytölle terveet lonkat ovat erittäin tärkeät ja siksi tulisi välttää sairaiden koirien käyttöä jalostuksessa, että jalostukseen tulisi käyttää raja-arvolla olevia koiria harkiten. Koskaan ei voi kuitenkaan olla korostamatta liikaa kasvattajien vastuuta. Kasvattajille on annettava mahdollisuus tehdä valintoja eri koirien välillä, jalostuskoirien laatuvaatimuksista kuitenkin tinkimättä.

Tärkeintä tämänhetkessä lyhytkarvaisen unkarinvizslan jalostuksessa on huomioida kannan geneettinen rakenne ja välttää yksittäisen koiran liiallista jalostuskäyttöä. Sukusiitosprosentti ei saisi ylittää 6,25%, eikä yksittäisen koiran jälkeläismäärä ei saisi ylittää yli 21 pentua eli noin kolmea pentuetta. Lisäksi on tärkeää kannustaa kasvattajia ja koiranomistajia ilmoittamaan avoimesti koiriensa terveyttä koskevista mahdollisista ongelmista kasvattajalle ja rotujärjestön jalostustoimikunnalle.

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Suositukset jalostukseen käytettävien koirien ja yhdistelmien ominaisuuksista

Lyhytkarvaisella unkarinvizslalla on PEVISA:n rekisteröinnin raja-arvona vanhempien lonkkakuvaustulos C, jonka lisäksi suositellaan jalostukseen käytettäviltä koirilta kynnärnivelten kuvausta.

Jalostukseen ei saa käyttää arkaa tai aggressiivista koira, eikä sellaista koira, jolla on iho-ongelmia tai muita vakavia terveydellisiä sairauksia.

Suositus yksittäisen koiran maksimijälkeläismäärälle

Lyhytkarvaisella unkarinvizslalla on PEVISA:ssa matador-pykälä, jolla rajoitetaan yksittäisen yksilön jälkeläismäärä 21 pentuun. Viimeinen, rajan ylittävä, pentue rekisteröidään kuitenkin kokonaisuudessaan.

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Rotujärjestö kirjaa koe- ja näyttelykertomuksia, pitää terveystilastoa ja järjestää nuorten koirien Junkkarin, sekä kolmen vuoden välein jalostuskatselmuksen. Rotujärjestö antaa myös jalostussuosituksia. Vizslat kuuluvat pienrotujen jalostusneuvojan alaisuuteen ja rodulle on valittu yhteyshenkilö hoitamaan rodun asioita jalostusneuvojan apuna. Rotujärjestö voi ohjata ja auttaa rodun ja sen kasvattajien ongelmallisissa tilanteissa. Rotujärjestö antaa suosituksia jalostukseen, sekä apua päivittämään tietoa terveydestä.

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Rodun jalostuksen suurimmat uhat ja ongelmat

Taulukko 15. SWOT-analyysi

<p>Vahvuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> - rodusta kiinnostuneita aktiivisia, metsästäjiä on jo useita - rodun harrastajilla on tiedon- ja oppimisen halua - tiedonhaluisille informaation saanti helppoa avoimen tietokannan johdosta - ulkomainen yhteistyö lisääntymässä - koekäynnit lisääntyneet - koepalkittujen määrä kasvussa rodun alkuaikoihin verrattuna 	<p>Heikkoudet</p> <ul style="list-style-type: none"> - rodun harrastus on ollut Suomessa pienimuotoista ja yhteistyö aktiiviharrastajien kanssa vähäistä, avoimuus puuttunut - kokeissa käynti on ollut pienimuotoista aikaisempina vuosina - yhteydenpito kasvattajien keskuudessa ollut vähäistä - tiedon jakaminen rodusta kiinnostuneille ollut vähäistä - pieni jalostusmateriaali - terveystilastoissa puutteita - Rodun harrastajapiirien näkökantaerot syövät resursseja.
<p>Mahdollisuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> - aktiivisten harrastajien määrä kasvussa - uutta jalostusmateriaalia tuotu maahan ja tuodaan edelleen - uutta tietoa jalostuksesta saatavilla runsaasti - metsästäjät ovat alkaneet kiinnostua rodusta laajemmin - rekisteröinnit kasvussa 	<p>Uhat</p> <ul style="list-style-type: none"> - pentuja myydään koteihin, joissa koiran alkuperäistä käyttötarkoitusta ei toteuteta - kapea-alainen jalostusmateriaali aiheuttaa ongelmia - rodun lisääntyvä suosio ja kasvava pentukysyntä lisää rodun varsinaisista käyttöominaisuuksista piittaamattomien kasvattajien määrää - yhteistyö kasvattajien keskuudessa jatkuu vähäisenä - muiden harrastusten kuin rodunomaisen käytön lisääntyminen voi mahdollisesti johtaa pitkällä aikavälillä metsästyskoirarodun muuttumiseen seurakoiraksi

Varautuminen ongelmiin

Taulukko 16: Riskikartoitus

Riski	Syy	Varautuminen	Miten vältetään	Toteutuessaan merkitsee
Pentukysyntä romahtaa	Rodun terveys heikkenee, metsästysominaisuuksien vähäinen näyttö. Rodun imago.	Edistetään rodun tunnettuutta osallistamalla KAER-kokeisiin. Toteutetaan terveystarkastus.	Käytetään jalostukseen terveistä linjoista olevia terveitä ja testattuja yksilöitä. Kasvattajien tulee aktivoida pentujen ostajia myös julkisiin käyttöominaisuuksien esittämiseen.	Jalostus vaikeutuu kysynnän puuttuessa
Käyttöominaisuudet heikkenevät	Jalostukseen käytettyjen koirien käyttöominaisuuksia ei testata	Kannustetaan pennunostajia ja kasvattajia osallistumaan KAER-kokeisiin,	Tiedotus ja koulutus, myönteinen julkisuus rodunomaiselle	Rodun alkuperäinen rodunomainen käyttö ja käyttöominaisuudet

	tarpeeksi, ulkomuotopainot teinen jalostus, rodulle epätyypillisten harrastusmuotojen lisääntyminen.	koulutus, valistus. Kriittiset jalostusvalinnat sekä nartun että uroksen omistajilta. Metsästysominaisuuksien analysointi.	käytölle.	t katoavat ja rotu muuttuu seura- ja näyttelykoiraksi.
Terveys heikkenee	Kapea geneettinen pohja, huonot yhdistelmät, matadorien käyttö jalostuksessa, jalostukseen käytettäviä koiria ei testata. Puutteellisesti kirjatut terveystiedot.	Kerätään tietoa koirien terveydestä ja tiedotetaan kasvattajia. Aktiivinen yhteistyö kasvattajien ja jalostustoimikunnan välillä. Terveyskysely.	Suositaan tuonteja ja keinosiemennyksiä tuontispermalla*, kannustetaan kasvattajia hyödyntämään jalostustoimikunnan palveluita ja kokemusta.	Jalostus vaikeutuu ja kysyntä laskee, rotu ei enää sovellu alkuperäiseen käyttöönsä.

*Keinosiemennys huonon luonteen tai astumishaluttomuuden vuoksi ei kuitenkaan ole hyväksyttävää.

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Vuosisuunnitelma

vuosittain	Kasvattajien ja omistajien ilmoittamia koiriensa terveystietoja tilastoidaan ja julkaistaan vuosikirjassa. Koe- ja näyttelykertomukset julkaistaan vuosikirjassa ja Saksanseisojakerhon tietokannassa. Levitetään tietoutta koiran koulutuksesta ja kokeisiin osallistumisesta. Terveyskyselyn tuloksia julkaistaan vuosittain vuosikirjassa tilastomuodossa. Rodun kokonaistilanteesta raportoidaan rotujärjestön taholta. Järjestetään harrastajatapaamiset - erikoisnäyttelyn yhteydessä - vapaamuotoisesti
2022	- toteutetaan terveyskysely - pidetään Saksanseisojakerhon vuosikokouksen yhteydessä roturyhmäkokous
2023	- pidetään Saksanseisojakerhon vuosikokouksen yhteydessä roturyhmäkokous
2024	- pidetään Saksanseisojakerhon vuosikokouksen yhteydessä roturyhmäkokous
2025	- pidetään Saksanseisojakerhon vuosikokouksen yhteydessä roturyhmäkokous - aloitetaan JTO:n 1.1.2027-31.12.2031 päivittäminen
2026	- pidetään Saksanseisojakerhon vuosikokouksen yhteydessä roturyhmäkokous - toimitetaan päivitetty JTO ennakkotarkastukseen tammi-helmikuussa - tavoiteohjelman hyväksyminen JTT:ssa

Pevisan ja tavoiteohjelman toteutumisen seuranta

Lk. unkarinvizslan koetuloksia seurataan ja mikäli huomautettavaa ilmenee, asiasta tiedotetaan. Rodun kannan kehittymistä seurataan Saksanseisaja-lehdestä sekä kerhon internetsivujen päivityksistä. Koe- ja näyttelykertomuksia seurataan jatkuvasti.

Seurataan lyhytkarvaisen unkarinvizslan lonkkakuvaustilastoja sekä muita terveystietoja Saksanseisojakerhon julkaisemien tutkimustulosten avulla. Rotujärjestön jalostustoimikunta kerää koirien terveyttä koskevaa tietoa ja tiedottaa siitä kasvattajille. Seurataan tiedottamisen toteutumista. Seurataan lonkkakuvattujen koirien määrää ja laatua.

Populaation kokonaistila ja rakenne: seurataan jälkeläismäärä/yksilö. Seurataan tuontikoirien ja tuontispermakeinosiemennysten määrää. Raportoidaan tilanteesta vuosittain rotujärjestön puitteissa. Tiedotetaan tilanteesta jalostustoimikunnalle. Seurataan matadorilinjaisten koirien jalostuskäyttöä ja kannustetaan tuonteihin. Jalostustoimikunta seuraa vuosittain pentueiden lähisukulaisuussuhteita.

Tavoitteena on, että jälkeläismäärä/yksilö on 10–12 prosenttia viiden edeltävän vuoden aikana syntyneistä pennuista, kuitenkin enintään 21 jälkeläistä. Syntyneiden pentueitten sukusiitosprosentti on enintään 6,25 prosenttia (serkusparitus). Poikkeuksista tulee neuvotella jalostustoimikunnan kanssa.

Pyritään laajentamaan geenipohjaa tuontikoirien tai -sperman avulla. Tuontikoirien yhdistäminen pelkästään nykyiseen kantaamme ei yksin riitä, mutta jos lähivuosina tuontikoiria yhdistetään erityisesti keskenään, saamme muutamassa vuodessa käyttöömme enemmän uutta jalostusmateriaalia.

Käyttöominaisuudet:

Seurataan KAER-kokeeseen osallistuneiden koirien määrää. Laaditaan yhteenveto kokeissa käytettyjen koirien ominaisuuksista. Kokeisiin osallistuneiden koirien tulokset ja koekertomukset julkaistaan Saksanseisojakerhon tietokannassa ja vuosikirjassa.

Jalostukseen käytettävät yksilöt tulee testata KAER-kokeessa. Pelkkä näyttelytulos ei ole edellytys koiran jalostuskäytölle. Tavoitteena on saada lisää metsästäviä, vastuunsa tuntevia ja tavoitteellisia kasvattajia mukaan harrastustoimintaan.

Luonne: Jalostustoimikunta seuraa tilannetta.

Jalostukseen käytettävillä koirilla on oltava tulos näyttelyssä vähintään avoimessa luokassa tai Junkkarin ulkomuotokatselmuksessa sekä KAER-kokeessa. Jalostukseen ei saa käyttää koiria, joiden luonteessa on ollut useamman kerran huomauttamista arkuuden tai aggressiivisuuden vuoksi.

Ulkomuoto: Seurataan rakenteen terveyttä ja rodunomaisuutta sekä puututaan mahdollisesti ilmeneviin ongelmiin tiedotuksella. Jalostustoimikunta seuraa tilannetta.

Jalostukseen käytetyt koirat ovat saaneet näyttelyssä avoimessa tai käyttöluokassa tai Junkkarin ulkomuotokatselmuksessa vähintään maininnan ”hyvä”, joka ei ole tullut huonosta luonteesta johtuen.

Terveys: Kerätään ja analysoidaan koirien terveys-/sairautstietoja koiranomistajien ja kasvattajien ilmoituksista, sekä seurataan kuolinsyilmoituksia Kennelliiton jalostustietokannassa.

Tervestietojen osalta pyritään aikaisempaa enemmän avoimuuteen rotua harrastavien keskuudessa. Jalostuksessa suositetaan tervelonkkaisia (A, B) koiria, C lonkkainen koira on rodulle määritetty PEVISA: n mukainen raja-arvo, jota ei saa yhdistää toiseen raja-arvolla olevaan koiraan(C-C). Sairaslonkkaista (D, E) koiraa ei saa käyttää jalostukseen. Vizslojen jalostuskäyttö edellyttää yhdistelmän molempien vanhempien lonkkakuvausta. Kasvattajan tulee huolehtia ennen uusinta-astutusta, että koiran jälkeläisiltä löytyy näyttöä terveystutkimuksista.

Kotimaisia kasvattajia kannustetaan käyttämään käyttökokeissa palkittuja, terveitä ja hyväluonteisia yksilöitä, sekä rohkaistaan käyttämään ulkomaisia, rodun jalostusvaatimukset täyttäviä uroksia. Jalostusvalintoja tehtäessä kannustetaan yhteistyöhön Saksanseisojakerhon jalostustoimikunnan kanssa.

Kasvattajien tulee harkita tarkasti tekemiään jalostusvalintoja ja suosia terveitä A- ja B-lonkkaisia koiria. Kasvattajien kautta myös pennunostajia voidaan kannustaa lonkkakuvauttamaan koiransa. Jalostusvalintoja tehdessä tulee huomioida myös Suomen vizslojen sukulaissuhteet, jotta kanta pystytään pitämään geneettisesti riittävän laajana.

7. LÄHTEET

- Eskelinen, Esa 2004. *Polven ristositeen repeämä*. Apexinnettiklinikka.
- Fossumym. 2002. *Small Animal Surgery*. 2nd edition, Mosby.
- FüzesinéSzegvári, Zsuzsa 1997. *About the Hungarian Vizsla*. Kutya. (eng. Ingeborg S. Horvath)
- FüzesinéSzegvári, Zsuzsa. *Judging system for vizsla competitions in Hungary*.
- FüzesinéSzegvári, Zsuzsa. *The personality of the Hungarian Vizsla*.
- Koskentalo, Helena 2003. *Parempaan pentutulokseen*. Gummerus.
- Lappalainen A. *Koiran Lonkkanivelen kasvuhäiriö*. Suomen Kennelliiton julkaisuja
- Menna N. *Koiran epilepsia*. Suomen Kennelliiton julkaisuja.
- Mäki, Katariina & Ekman Tarja. *Terveempien koirarotujen puolesta - sukusiitosdepressiota ja matadorijalostusta vastaan*.
- Paatsama, Saki. 1991. *Suuri Suomalainen Koirakirja*. Otava.
- Peltonen, Martti 1999. *Arvoisa kasvattaja – tiedote*. Saksanseisojakerho ry.
- Peltonen, Martti 2006. *Sikaripunkin esiintyminen*. Kirjallinen tiedonanto. Saksanseisojakerho ry
- Rouhiainen, Jukka 2005. *Seisojan tavoiteltava luonne*. Kirjallinen tiedonanto 13.01.2005
Saksanseisojakerho ry. *Jalostuskoirien laatuvaatimukset*.
- Saksanseisojakerho ry. Vuosikirja 1999.
- Saksanseisojakerho ry. Vuosikirja 2000.
- Saksanseisojakerho ry. Vuosikirja 2001.
- Saksanseisojakerho ry. Vuosikirja 2002.
- Saksanseisojakerho ry. Vuosikirja 2003.
- Saksanseisojakerho ry. Vuosikirja 2004.
- Saksanseisojakerho ry. Vuosikirjat 2005-2009
- Sundgren, Per-Erik 1993. *Lemmikkieläinten jalostus*. Suomen Kennelliitto.
- Svenska Vorstehklubben. *Avelsstrategi för korthårigvizsla*.
- Tammivuori, Hannele. *Lyhytkarvainen unkarinvizsla*. Saksanseisojakerho ry.

Elektroniset lähteet

- <http://jalostus.kennelliitto.fi>
- <http://www.kennelliitto.fi>
- http://user.sgc.fi/~laelas/art_luettelo.htm
- <http://www.fdb.hu>
- <http://www.saksanseisojakerho.fi/html/tietokannat.htm>
- <http://www.saunalahti.fi/samans/SHS/sairaudet/hernia.html>
- <http://www.thepetcenter.com/xra/ocd.html>
- <http://www.kolumbus.fi/suomen.partacolliet/artikkeli3.htm>

Järjestö- ja henkilölähteet

- Elina Halonen. Rodun kasvattaja. Kirjallinen tiedonanto
- Virpi Kallankari Rodun kasvattaja. Kirjallinen tiedonanto
- Juha Poutanen. Rodun kasvattaja. Kirjallinen tiedonanto
- Kaija Lepoaho. Rodun kasvattaja. Kirjallinen tiedonanto
- Ahlskog, Maria. Rodun harrastaja. Kirjallinen tiedonanto.
- Ficsura, Anna & Benczik, Judith. Kasvattaja, Unkari.
- Reijerink, Marcel. Kasvattaja, Alankomaat. Kirjallinen tiedonanto.
- Svenska Vorstehklubben
- Vähäkoski, Päivi. Rodun harrastaja. Kirjallinen tiedonanto.
- FüzesiZsuzsa. Kasvattaja, Unkari.

8. LIITTEET

Liite 1

Jalostustoimikunnan työ

Toimikunta pyrkii työssään ehdottomaan puolueettomuuteen ja noudattaa SKL-FKK:n ja Saksanseisojakerho ry:n yleisiä toimintaperiaatteita. Toimikunta vastaa sille esitettyihin kirjallisiin tiedusteluihin, jotka on tehty riittävän ajoissa, mieluiten kahta kuukautta ennen odotettua kiimaa. Toimikunnan päätös koskee vain sitä astutuskertaa, johon tiedustelu kohdistuu.

Toimikunta tehdessään siitosyhdistelmäehdotuksen edellyttää kasvattajalta, että:

- kasvattaja on saksanseisojakerhon jäsen
- kasvattaja on tehnyt SKL-FKK:n kasvattajasitoumuksen, kun yhdistelmä toteutuu,
- kasvattaja huolehtii pentujen ilmoittamisesta Junkkari-kilpailuun, joka on nuorten koirien perinnöllisten ominaisuuksien ja ulkomuodon katselmustilaisuus.
- kasvattaja pyrkii sijoittamaan pennut rodunomaiseen käyttöön

Jalostusyhdistelmässä voivat uroksen ja vastaavasti nartun näyttely- ja koetulokset ym. jossain määrin korvata toisen osapuolen puuttuvia tuloksia. Liian läheistä sukusiitosta vältetään FCI:n suosituksen mukaisesti.

Jalostustoimikunnan tulee pyrkiä seuraamaan muidenkin kuin edellä mainittujen sairauksien ja vikojen esiintymistä rodussa ja tarvittaessa ryhtyä niiden vaatimiin toimenpiteisiin. Narttua saa käyttää siitokseen, kun se on parituksen aikaan ylittänyt 18 kk iän. Rotu on hitaasti kehittyvä, eikä ole suotavaa sen käyttäminen jalostukseen liian nuorena.

Liite 2

Jalostusrekisterivaatimukset

Jalostusrekisteriin hyväksymisen ehtona on vähintään AVO 2 palkinto KAER kokeessa nartuilla, AVO 1 palkinto uroksilla sekä laatuarvostelupalkinto koiranäyttelystä, vähintään 1 x AVO tai KÄY EH tai kahdelta tuomarilta 2 x AVO tai KÄY H, kuitenkin niin, ettei palkintosijan aleneminen johdu koiran luonteesta. Lisäksi koiran lonkkakuvaustulos täytyy olla A tai B, ja koiran tulee täyttää muut rotukohtaiset PEVISA määräykset.

Jalostusrekisteriin ilmoitettavan koiran omistajalta vaaditaan lisäksi kirjallinen vakuutus siitä, että:

- koiralla ei ole ollut leikkausta vaativia olka- ja kyynärnivelen vikoja
- koiralta ei ole leikkauksella korjattu silmäluomen kiertymiä
- koiralla ei ole hammaspuutoksia tai jos on, niin mitä?
- koiralla ei ole ollut epileptistyyppisiä kohtauksia

Omistaja vahvistaa allekirjoituksellaan jalostusrekisterikaavakkeessa antamansa tiedot.